

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE MÀSTER

“UBUNTU”

**PROJECTE EDUCATIU D'APRENTATGE
SERVEI AL CICLE FORMATIU DE GRAU MITJÀ
EN TÈCNIC EN ATENCIÓ A PERSONES EN
SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA.**

Sara Tortajada Marí

Màster Universitari de Formació del Professorat.

(Especialitat/Itinerari de Tecnologia de Serveis)

Centre d'Estudis de Postgrau

Any Acadèmic 2021-22

“UBUNTU”

**PROJECTE EDUCATIU D'APRENTATGE
SERVEI AL CICLE FORMATIU DE GRAU MITJÀ
EN TÈCNIC EN ATENCIÓ A PERSONES EN
SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA**

Sara Tortajada Marí

Treball de Fi de Màster

Centre d'Estudis de Postgrau

Universitat de les Illes Balears

Any Acadèmic 2021-22

Paraules clau del treball:

Aprenentatge Servei, Gent Gran, Dependència, Autonomia, Comunitat, TAPS,
Institucions Sociosanitàries.

Nom Tutor/Tutora del Treball: Berta Oliva Gené

RESUM:

El fenomen sociodemogràfic que fa referència al canvi en la composició de l'edat de la població és un dels principals reptes que assumeix la nostra societat, cada vegada més envellida.

Aquest fenomen suposa un increment significatiu en la taxa de persones en situació de dependència (en la seva majoria gent gran), repercutint, alhora, en una major inversió sobre la despesa sociosanitària i assistencial que doni resposta a les noves necessitats de la població, garantint el seu dret de promoció d'autonomia personal, d'atenció i suport -considerades, en el present treball, des d'una visió de responsabilitat social col·lectiva i multidimensional que tingui en compte, no només les necessitats físiques, sinó que també les necessitats socials, emocionals i d'autodeterminació que protegeixin la dignitat humana, l'atenció integral i centrada en la persona dins les Institucions Sociosanitàries.

Aquesta demanda social exigeix una formació de qualitat a les persones que, professionalment, dedicaran la seva tasca laboral al servei d'aquesta necessitat. Així doncs, cal Formació Professional integradora, coneixedora de les noves necessitats socials i propera a la realitat laboral: sent necessari una educació compromesa, coordinada i comunitària que integri, a més, les Tecnologies de l'Aprenentatge i les Comunicacions.

Aquest projecte, dirigit al Cicle Formatiu de Grau Mitjà de Tècnic en Atenció a Persones en Situació de Dependència (TAPS), pretén donar resposta a la necessitat formativa d'aquesta figura professional, partint d'una metodologia d'Aprenentatge Servei que basa l'aprenentatge en les necessitats de l'entorn i que integra la coordinació curricular de diferents mòduls formatius fomentant la participació activa de l'alumnat i connectant-los amb els centres residencials públics ubicats a l'illa d'Eivissa.

ABSTRACT

The socio-demographic phenomenon that refers to the change in the composition of the age of the population, is one of the main challenges facing our increasingly aging society.

This phenomenon represents a significant increase in the amount of people in a situation of dependency (mostly elderly people), resulting, in a greater investment in the social and health departments which responds to new demands of the population. This investment ensures their right to promote personal autonomy, care and support – all this considered in the present dissertation - from a perspective of collective and multidimensional social responsibility that takes into account not only physical needs, but also the social, emotional and self-determination needs that protect human dignity, comprehensive and person-centered care within Social and Health Institutions.

This social demand calls for quality training for people who, professionally, will dedicate their work to the service of this need. Therefore, there is a need for Integrative Vocational Training, that's aware of the new social needs and close relation to the reality: an education that is based in a committed, coordinated and community-based, that also integrates Learning Technologies and Communications.

This project, aimed at the Intermediate Level Training Cycle of Technician in Care for Dependent People, focuses on responding to the need of this professional figure lacks. Based on a Service-Learning methodology that bases learning on needs of the environment and that integrates the curricular coordination of different training modules encouraging the active participation of students and connecting them with public residential centers located on the island of Ibiza.

Índex	
INTRODUCCIÓ	7
ESTAT DE LA QÜESTIÓ:	9
a) <i>La dependència. Fenomen multidimensional</i>	9
b) <i>L' Aprenentatge Servei. Metodologia educativa d'utilitat social.</i>	11
c) <i>Proposta educativa basada en les propostes de renovació</i>	15
DESENVOLUPAMENT: PROPOSTA EDUCATIVA D'APRENTATGE SERVEI "UBUNTU"	19
1. <i>Identificació del projecte.</i>	19
2. <i>Planificació</i>	20
3. <i>Fitxa tècnica</i>	24
4. <i>Sinopsis del projecte</i>	25
5. <i>Necessitat social que atén el projecte</i>	26
6. <i>Necessitats educatives de l'alumnat</i>	26
7. <i>Objectius d'aprenentatge i vinculacions curriculars.</i>	28
8. <i>Programació</i>	35
9. <i>Participació, activitats d'aprenentatge i reflexió.</i>	38
10. <i>Treball en xarxa</i>	40
11. <i>Celebració i difusió</i>	40
12. <i>Recursos necessaris</i>	41
13. <i>Avaluació del projecte</i>	42
CONCLUSIONS	48
BIBLIOGRAFIA	49
ANNEXES	54

*“El que jo aprenc no només m’ha de servir a mi, a la meva biografia personal,
sinó que m’ha de capacitar també per millorar el món que m’envolta.”*

(Batlle, R. et ál., 2015)

INTRODUCCIÓ

La formació professional relativa a l'atenció a persones en situació de dependència és una figura professional que està agafant protagonisme en les darreres dècades a conseqüència de diverses causes que, amb matisacions, configurarien el resultat de l'envelliment de la població, el nou rol de la dona dins la unitat familiar, els canvis produïts en la transformació de les institucions de la societat moderna, la nuclearització de la família i l'aparició de malalties que condicionen l'autonomia de la persona i que requereixen atenció especialitzada a llarg termini (Barrenys, M.P., 1992).

L'enfocament de la qualitat dels serveis que s'han de donar a aquesta demanda és summament rellevant per garantir la qualitat de vida de les persones que es troben en situació de dependència. L'aspecte relatiu a l'atenció assistencial a la llar o a centres institucionals és molt clar i queda molt delimitat, però que hi ha de l'aspecte psicosocial en atenció a persones en situació de dependència?

La dependència sol ser entesa com un fenomen unidimensional, és a dir, un declivi físic esperable de major o menor quantia (Brown, 1996). Si prenem una nova i àmplia perspectiva, podem fer una nova reflexió sobre la concepció de la dependència, sent aquest més complex i amb diverses variables influents que configuren una visió holística i sistèmica sobre les necessitats de la persona.

La perspectiva humanística dins les institucions de caire social es configura com imprescindible: té com a objectiu de garantir el benestar social i la qualitat del servei ofert. Aquest té un impacte directe amb les relacions socials, les dinàmiques de comunicació i la gestió emocional, per part dels agents professionals que configuren el servei. Aquesta perspectiva pren especialment significat quan parlem de l'atenció a col·lectius que es troben en risc de vulnerabilitat.

En el cas de la gent gran, és sabut que el sentiment de soledat es veu agreujat, i la institucionalització té com a necessitat treballar amb perspectiva centrada en la persona i no en l'organització. L'atenció centrada en la persona, consisteix en una organització on la persona (l'usuari) és el protagonista de la seva

història, i on l'organització del servei que li presta atenció fa feina per poder atendre de manera integral, tenint en compte les seves necessitats, interessos i el seu entorn. Això suposa un canvi de prisma en tot el personal implicat en les cures de la persona usuària així com a l'entorn físic on es troba residint.

Amb aquesta motivació, i amb la necessitat exposada sobre la perspectiva humanística, el present treball té com a objectiu la realització d'un projecte educatiu on el professorat traslladi al seu alumnat la importància de la dimensió humana, social i relacional, la importància de l'entorn i l'atenció a les necessitats individuals.

L'enfocament centrat en la persona, tal com indica García, M (2014) reconeix el valor de cada persona, promovent que l'acompanyament sigui personal, atenent i adequant-se a les necessitats individuals, respectant el temps i el procés de cada persona, i afegeix que *"La consideració dinàmica o constructiva de la tendència actual es troba en correspondència amb l'existència d'una condició central de tipus relacional o social: l'acceptació d'aquest potencial manifestat per l'existència d'un espai de llibertat de creixement com una comprensió empàtica, unes condicions favorables a l'aprenentatge significatiu, un espai per la trobada i l'intercanvi interpersonal, lliure i creatiu"*.

Així doncs, el present treball té com a objectiu sensibilitzar a l'alumnat i al professorat que ofereix la formació al Cicle Formatiu de Tècnic d'atenció a Persones en Situació de Dependència (d'ara endavant TAPS) amb relació a la importància de la perspectiva multidimensional dins el fenomen de la dependència, especialment en el vessant psicosocial. A més, té voluntat de generar impacte sobre el col·lectiu docent en vers la metodologia emprada: que es projecta sobre la millora de la qualitat en l'educació, la construcció conjunta del coneixement, l'apropament amb la realitat, la unió de la comunitat i la construcció social compromesa i dirigida cap a un món millor.

ESTAT DE LA QÜESTIÓ:

a) La dependència. Fenomen multidimensional.

El terme de "dependència" queda definit segons l'actual Llei 39/2006, de 14 de desembre, de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les persones en situació de Dependència com *«aquell estat, de caràcter permanent, en el que es troben les persones que, per raons derivades de l'edat, malaltia o discapacitat, i lligades a la mancança o a la pèrdua d'autonomia física, mental, intel·lectual o sensorial, requereixin l'atenció d'altra o altres persones o ajuts importants per dur a terme activitats bàsiques de la vida diària o, en el cas de les persones amb discapacitat intel·lectual o malaltia mental, d'altres suports per la seva autonomia personal»*.

El fenomen de "Dependència" és un aspecte cada vegada més freqüent en la nostra societat. Segons les dades de l'INE, l'índex d'envelliment en Espanya és del 120,49%, el que suposa que hi ha 120 majors de seixanta-cinc anys per cada 100 persones de menys de setze anys. Aquest índex ha augmentat de forma progressiva durant el darrer temps, ja que l'any 2001 ens trobàvem en 106,5% (Ministeri de política territorial i Funció Pública, 2019). Sota aquesta situació hi ha accions dirigides a donar suport i pal·liar l'impacte de les conseqüències del desequilibri de la piràmide poblacional, entre elles tal com indica l'Estratègia Nacional Front al Repte Demogràfic: Coordinar accions referides a gent gran, envelliment actiu i atenció a la dependència.

Aquesta evolució de la població exigeix reflexió i anàlisi sobre les possibles necessitats de les persones que es troben en situació de dependència. En paraules de Brown (1996) la dependència sol ser entesa com un fenomen unidimensional derivat d'un declivi físic.

Efectivament, l'àrea física és un aspecte rellevant i directe en el procés de mancança d'autonomia, però no podem obviar que aquest, afecta diferents àrees vitals. Des d'una perspectiva més àmplia, cal considerar el fenomen de

dependència com un concepte de naturalesa complexa en la qual influeixen variables biològiques, psicològiques i socials (Horgas, Wahl i Baltés, 1996).

Per tot això, i davant la tendència sociodemogràfica que ens afecta, les cures de llarga durada ja són una prioritat dins el concepte de benestar social i, en conseqüència, les polítiques de la mateixa Unió Europea en l'àmbit de la protecció social garanteixen aquest dret a tots els Estats, tal com s'assenyala a l'Informe sobre "El sistema de Promoció de l'Autonomia Personal i atenció a les Persones en Situació de Dependència" (2020). Segons el Principi 18 dels Pilars Europeus de Drets Socials (2017) «*Tota persona té dret a cures de llarga duració assequibles i de bona qualitat, en particular d'assistència a domicili i a serveis comunitaris*».

Aquest aspecte multidimensional que hem esmentat, cal tenir-ho en compte dins el marc de les cures de llarga durada per tal de poder oferir un servei digne i de qualitat. En aquest sentit, cal dotar d'eines als futurs professionals que treballin dins l'àmbit d'atenció a persones en situació de dependència.

Segons l'Informe de la Comissió Internacional sobre els Futurs de l'Educació (2022), l'educació ens connecta amb el món i ens interrelaciona, ens permet noves possibilitats i enforteix les capacitats per construir un futur més pacífic, just i sostenible, però per això, cal transformar l'educació. D'aquesta manera i seguint aquesta filosofia en el model d'ensenyament, creiem que és necessari garantir experiències a l'alumnat perquè puguin aprendre d'una manera activa sobre les necessitats reals de les persones amb les quals, algun dia, faran feina, a més, que puguin assolir actituds autèntiques, empàtiques i de mirada positiva incondicional (Barceló, T., 2012).

El concepte de bones pràctiques es troba íntimament lligat a conceptes antònims com pot ser violència o maltractament. Segons Larrion Zugasti J.L. (cit. en Maños, Q., 2003), el maltractament quedaria definit com "*aquelles situacions no accidentals en les quals una persona gran pateix danys físics, de privació de les seves necessitats bàsiques o/i de dany psíquic com a resultat d'un acte o una omissió per part de qui n'ha de tenir cura*", a més, afegeix, també diferència entre abús i negligència "*quan existeix un intent conscient i*

deliberat d'infligir dany físic, psicològic o econòmic parlem d'abús intencionat. L'abús no intencionat o per negligència és una acció inadvertida que provoca dany físic, psicològic o econòmic".

Centrant-nos en el concepte de "Bones pràctiques", queda definit com pel diccionari Termcat: "*Conjunt d'actuacions exemplars impulsades per una entitat o una institució, que tenen per objecte millorar de forma significativa una situació insatisfactòria en el seu camp d'actuació, i que poden ser reproduïdes per altres entitats o institucions.*"

Per poder construir aquest aprenentatge (actiu, vivencial, social, recíproc i dinàmic) ens basem en la metodologia de l'Aprenentatge Servei. En l'APS es fonen intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària. Tal com descriu al Centre Promotor d'Aprenentatge Servei és una proposta que parteix d'elements tan coneguts com el servei voluntari a la comunitat i l'adquisició d'aprenentatges; i sota aquesta motivació pensem que és la metodologia òptima per assolir els objectius proposats basats en els currículums dels mòduls formatius, ja que suposa l'eina perfecta per poder construir coneixement des de la pràctica, l'empatia i l'experiència.

b) L' Aprenentatge Servei. Metodologia educativa d'utilitat social.

La Formació Professional és una peça fonamental dins del món educatiu i el món professional: permet a les persones l'adquisició de competències professionals necessàries per a desenvolupar una activitat laboral. Escollir el camí de l'FP és una possibilitat més dins el recorregut formatiu: aquest t'obre portes cap al mercat laboral o cap a la continuïtat de la teva formació acadèmica.

La Formació Professional et permet l'habilitació de l'exercici professional, per aquest motiu els elements curriculars han de ser rigorosos i la pràctica docent compromesa amb la seva feina. Així doncs, si hi ha un aspecte que destaca dins de la Formació Professional és connectar el saber, amb el saber fer i ser (Piqué, B., Payà M., & Obiols, N., 2013), és la necessitat de la "posada en

pràctica". L'alumnat ha de conèixer els continguts teòrics que habilitin el seu exercici pràctic, i això implica de creativitat, innovació i recursos (Martinez, J. & Roguero, J. 2021) tant per part del mateix docent (micro), com de l'organització del centre (meso) i la comunitat i polítiques associades (macro). D'aquesta manera, cal proposar globals i integrals que permetin el ple desenvolupament a l'alumnat com a ésser humà amb capacitat crítica, raonament i opinió; tot això sense oblidar l'entorn on es troben i la professió que han elegit.

A l'article 4 del Reial decret 1593/2011, de 4 de novembre, pel qual s'estableix el Títol de TAPS i es fixen els seus ensenyaments mínims, es descriu com a competència general la capacitat d'atenció les persones en situació de dependència en els diferents àmbits (institucional i domiciliari) a fi de promoure la seva qualitat de vida, duent a terme activitats assistencials, no sanitàries, psicosocials i de suport a la gestió domèstica, amb l'aplicació de mesures i normes de prevenció i seguretat i la consegüent derivació quan resulti necessari.

Per poder dotar a l'alumnat d'aquesta competència, hem de centrar la metodologia d'aprenentatge on l'alumnat experimenti, reflexioni i visqui activament el seu procés d'aprenentatge. Aquest tipus de professions, on l'alumnat treballa des de la relació d'ajuda, exigeix d'un procés de sensibilitat i cura en la interacció humana, amb consciència, responsabilitat i compromís. La part teòrica sobre els coneixements és necessària, tant la seva contextualització, la posada en pràctica i l'experimentació directa, no obstant això, l'APS és perfecte dins aquest marc perquè impacta directament en el procés d'aprenentatge per integrar l'assoliment de continguts curriculars, les habilitats i valors i el servei a la comunitat que ofereix.

En aquest sentit, l'Aprenentatge Servei es configura com una metodologia molt eficaç, ja que permet a l'alumne assolir un aprenentatge significatiu basat en l'experiència, a més de contribuir a la comunitat (portant en si, un ensenyament de civisme i afavorint la implicació social), és recíproc i impulsa el bé comú aconseguint una societat més justa i solidària, per tant, l'aprenentatge i el

servei a la comunitat, dins un projecte completament articulat, permet que els alumnes participin i es formin sobre les necessitats reals de l'entorn i de la població diana, amb la intenció de millorar-lo. (Puig, J., Batlle, R. & Bosch, C., 2006). Per tal causa, és imprescindible i enriquidor la implicació de totes les parts, reconeixent la seva necessitat i empoderant la seva participació; prenent com a resultat un element crucial en la formació de les persones.

Els projectes d'aprenentatge servei s'emmarquen en aquest objectiu: donar veu a aquesta interrelació d'implicació; i el producte resulta ser un efecte WIN-WIN (Covey, S., 2011).

Començant pel grup, la construcció compartida i progressiva del coneixement afavoreix les xarxes de suport de l'alumnat, vinculant i creant una cohesió i identitat de grup que contribueix la cimentació de propostes, bones idees i canvis. El docent assumeix un nou rol dins l'aula: facilitar i acompanyar durant el procés d'aprenentatge. L'alumnat es converteix en protagonista i agent actiu del seu procés d'aprenentatge, amb veu i participació activa, fent motivador i genuí aquest camí.

"L'aprenentatge" aporta el caràcter educatiu/formatiu: implica l'adquisició de coneixements, recursos, habilitats i actituds que contribueixen a desenvolupar-se dins en l'entorn; mentre "el servei" resulta la conseqüència d'aprenentatges previs i la necessitat de desenvolupar-los a la vida real i a les verdaderes necessitats de la comunitat (Plataforma del Voluntariado de España, 2020).

Taula 1

BENEFICIS DE L'APS

ALUMNAT	INSTITUCIONS EDUCATIVES	ENTITATS SOCIALS	COMUNITAT	ÀMBIT POLÍTIC
Benefici mutu i recíproc. Aprenentatge vivencial, crític significatiu i multinivell. Identificació amb el projecte.	Desenvolupament acadèmic, cívic, ètic, personal, social dels agents implicats. Mobilitza propostes educatives innovadores. Millora el clima social de la institució i la inclusió del alumnat.	Permet la coordinació amb la comunitat. Afavoreix el compromís Aporta visibilitat a l'entitat local i la seva missió.	Potencia el treball en xarxa. Impulsa el territori com a escenari pedagògic, protagonista i destinatari de les accions educatives. Reforça la participació i el teixit associatiu.	Responsabilitat col·lectiva. Proposta sostenible: unifica esforços, exprimeix els recursos per donar resposta a les necessitats reals.

Nota. Basada en la Guia per l'assessorament de projectes d'APS. Extramiana, A. M (2014).

L'APS disposa de cinc elements bàsics: Reflexió, intencionalitat, participació, aprenentatge i servei. (Plataforma del Voluntariado de España, 2020).

En vers la reflexió podem garantir que constitueix un element vertebrador dins el procés d'aprenentatge i desenvolupament del projecte. Per reflexió entenem "*la utilització d'habilitats de pensament crític que es posen en pràctica a l'hora de preparar i desenvolupar un projecte*" (Ballvé, M., 2018). La reflexió, així doncs, serà protagonista en tot moment (previ, durant i al final del projecte) de manera que ens permet la metacognició: què hem après?, com ho hem après?, en què he millorat i per a què m'ha servit?, i per a què em pot servir? (Swartz, R., Costa, A., Beyer, B., Reagan, R., & Kallick, B. 2014). A més, cal mencionar que aquesta reflexió afavoreix l'autoavaluació i l'autoregulació lligant directament aquesta acció a l'avaluació amb funció formadora (Santmartí, N., 2010).

Dins els projectes d'APS es fonen intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària, de manera que l'eix educatiu i el compromís social s'uneixen en un mateix propòsit que fa de l'educació un dret integral i compromès (Coll, M., & Calafell, M.M, 2018).

La participació és la clau del projecte i resulta ser l'impuls que ho fa viable. Aquesta participació requereix una contribució col·lectiva i organitzada amb anticipada coordinació. Permet la implicació dels diferents agents involucrats ampliant l'acció educativa a l'àmbit comunitari. La proposta d'aprenentatge servei fa que els diferents agents participatius puguin assolir un rol actiu dins aquesta experiència, enriquint els enllaços relacionals de diferents institucions i generant el producte que constitueix el servei.

El servei és idò el resultat fruit d'aquesta interrelació d'elements abans descrits. *"El servei, que es porta a terme en un context social i de relacions personals proper a l'alumnat, fa de marc d'aprenentatge i de laboratori per a l'aplicació de coneixements, alhora que ajuda al fet que es vinculin a l'activitat, els coneixements previs i els interessos i emocions personals"* (Palos, J., 2011). El potencial d'aquesta metodologia pedagògica li ve donat, especialment, per les implicacions personals i l'impacte que té en l'alumnat.

L'aprenentatge que es genera implica aspectes curriculars i competencials - tant per al vessant professional com a la personal - i aquest és el gran èxit. Té un gran potencial motivador, afavoreix la globalització, promou la interdisciplinarietat i la transversalitat dels continguts, dota de flexibilitat als pluralitat de ritmes de treball i s'ajusta a les potencialitats i dificultats d'aprenentatge (Palos, J. 2011) i, a més, permet una visió holística de l'entorn i de les necessitats reals.

c) Proposta educativa basada en les propostes de renovació.

Com ja hem avançat, en l'APS es connecten intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària. Podríem vertebrar 12 continguts bàsics en els projectes d'APS, tenint en compte els 4 pilars fonamentals sobre l'educació del segle XXI, tal com indica Batlle, R (2010): aprendre a aprendre, aprendre a fer, a prendre a ser i aprendre a conviure.

El projecte s'emmarca dins les propostes de renovació establertes segons la Comissió internacional sobre els futurs de l'educació creada per la UNESCO (2022):

1. Principis de cooperació, col·laboració i solidaritat.

La pedagogia ha de ser capaç de fomentar totes les capacitats de l'alumnat, promovent el creixement i aprenentatge significatiu a tots i a totes, de manera que, conjuntament, puguin arribar a la transformació del món amb empatia i compassió.

En el projecte "UBUNTU" es pretén oferir aquest aprenentatge significatiu amb aquesta mirada d'empatia, permetent que l'alumnat descobreixi, interactuï i conegui les necessitats i les experiències de les persones que es troben en situació de dependència, posteriorment amb interès d'oferir una proposta que pugui afavorir la qualitat de vida de les persones que es troben residint als centres residencials públics de l'illa d'Eivissa.

2. Aprenentatge ecològic intercultural i interdisciplinari que ajudi a accedir a coneixement i a produir-lo.

En aquest projecte els participants relacionaran el contingut teòric, amb la part més pràctica i experimental: l'alumnat observarà, identificarà i examinarà quines són les necessitats de les persones en situació de dependència, afavorint l'arribada d'aquesta comprensió ecològica de la humanitat. A més, crearà coneixement a partir de la seva experiència, reflexió i de la competència digital i humanística a través de diferents eines TIC (tant de recerca, com de creativitat, comunicació i difusió).

3. Tasca col·laborativa entre docents.

Els docents tenim una profunda responsabilitat social i educativa, a més del compromís de millorar, innovar i adequar-nos a les necessitats del nostre alumnat i de l'entorn en el qual ens trobem Junts, en equip: sumem; i és per aquest motiu que el projecte "UBUNTU" està pensat per interrelacionar els continguts de diferents mòduls, i per construir i crear línies transversals que afavoreixin l'adquisició d'unitats de competència.

4. Promoure millor la transformació del món cap a un futur més just, igualitari i sostenible.

L'educació de qualitat és transformadora, construint la possibilitat de canvi i millora sobre les nostres societats. El desenvolupament sostenible és una prioritat transversal que dins món educatiu pren rellevància. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible van ser creats l'any 2015 per l'Assemblea General de les Nacions Unides (ONU) amb un objectiu social comú: el desenvolupament global i humà sostenible. Aquests propòsits emmarquen una tendència universal a seguir, que ens serveix d'orientació cap a una millora comuna, per tant, es fa necessari que les nostres propostes educatives s'inspirin en ells i les guiïn. Dins dels 17 propòsits que es plantegen "*Garantir una vida sana i promoure el benestar de totes les edats*", "*Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge per tota la vida*", així com "*Promoure el creixement econòmic sostenible, inclusiu i sostingut, la plena i productiva ocupació i el treball decent per a tothom*" i "*Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, facilitar l'accés a la justícia per a tothom i crear institucions eficaces, responsables i inclusives a tot nivell*" són les línies d'intervenció que delimiten aquest projecte.

"Ubuntu" es configura com un projecte intergeneracional que pretén promocionar la salut i l'autonomia de la població diana, així com impulsar el compromís cívic i la convivència dins de la comunitat. Per altra banda, té en compte la rigorositat que mereix en quant l'àmbit educatiu, amb consciència sobre la diversitat i la inclusió i aspira a dotar d'eines als futurs TAPS que s'integraran al mercat laboral.

5. Gaudir de les oportunitats educatives.

Aquest projecte té objectius curriculars i d'adquisició de competències, però principalment cerca que els alumnes visquin aquesta experiència d'aprenentatge amb motivació. Pren rellevància la importància que l'alumnat pugui anant descobrint i reflexionant amb la seva pròpia observació i vivència, amb participació activa dins el seu procés d'aprenentatge.

La interrelació curricular en els diferents mòduls i la col·laboració de la resta d'equip docent així com el compromís amb la metodologia d'aprenentatge servei, afavoreix la flexibilitat horària i organitzativa dels quadrants establerts amb interès d'afavorir els espais que promoguin el treball en grup i el descobriment col·lectiu.

DESENVOLUPAMENT: PROPOSTA EDUCATIVA D'APRENTATGE SERVEI "UBUNTU"

1. Identificació del projecte.

El projecte "Ubuntu" té com a principal objectiu i principal valor, l'aprenentatge transformador que dota sentit integral als coneixements curriculars amb la personalitat moral de l'alumnat. En aquest sentit, té una intenció cívica cap al coneixement, de manera que resulta útil per a la millora de la realitat (Martin, X., Puig, J.M., Bär, B., Gijón, M. & Rubio, L. 2021). Per portar a terme un projecte com aquest cal reflexió, concreció, compromís, participació activa per part dels implicats, i avaluació.

S'ha reflexionat sobre el fenomen de la dependència i la seva multidimensionalitat, proposant a l'alumnat identificar aspectes de l'entorn que poden afectar a l'autonomia de la persona, per tal de millorar-los i afavorir la seva integració i autonomia.

La concreció implica un aspecte rellevant, abans d'oferir la nostra intervenció o activitat que volem portar a terme, cal conèixer fins a quin punt les organitzacions involucrades poden col·laborar i participar amb nosaltres, a fi de poder establir el pla de treball conjunt, l'aprenentatge, el servei i la futura avaluació sobre el mateix.

El compromís esdevé bàsic per portar a terme el projecte. Compromís per totes les parts implicades en especial rellevància per part de l'organització iniciadora del projecte i de l'alumnat. El compromís implica en si mateix responsabilitat social i participació activa.

L'observació i seguiment sobre tot el procés forma part de l'avaluació. D'aquesta manera, el projecte té necessitat d'avaluació multifocal: centrada en l'alumnat, en les persones beneficiàries, en els professionals que han acompanyat aquest projecte i en les entitats participants (Cedena, B., 2020).

2. Planificació

Segons Blatlle, (2020) l'APS es crea a partir de set etapes:

Taula 2.

Etapes per a la planificació del projecte d'Aprenentatge Servei "Ubuntu"

ETAPES	ACCIONS:	
ETAPA PREVIA (procés previ que l'equip docent cal tenir concretat abans de plantejar la proposta a l'alumnat).		
1. Proposta inicial. Esbós de la idea (setembre 2022)	Treball en equip i responsabilitats per part de l'equip docent	Planificació inicial i coordinació de la proposta.
	Sobre quina necessitat social volem treballar?	Necessitat de tenir en compte el fenomen de la dependència des d'un punt de vista multidimensional.
	Com ho volem treballar?	Convidant a participar en xarxa als diferents centres residencials destinats a persones en situació de dependència.
	Quin seria el servei que portarien a terme els joves?	Propostes de millora i transformació de l'entorn i d'espais interiors i/o exteriors dels centres residencials.
	Quins aprenentatges se aconseguirien a través del servei?	Actituds i competències professionals: atenció psicosocial, visió multidimensional de la dependència, habilitats comunicatives i escolta activa, anàlisi de dificultats i creativitat, detecció i prevenció de possibles necessitats i intervenció directa.
2. Establiment d'aliances (Setembre - octubre, 2022)	Tenim acord de col·laboració? *Document de referència sobre els acords.	Sí. Han respost positivament a la col·laboració activa en el projecte els centres residencials: Can Blai (Santa Eulàlia del Riu) Sa Serra (Sant Antoni de Portmany) HRA Cas Serres (Eivissa)
	Volem incloure alguna organització social més?	Donat que els centres residencials formen part de la xarxa pública de benestar social, s'inclouen la Organització Insular (Consell Insular d'Eivissa) i l'Organització Autonòmica (Govern de les Illes Balears), a més, els Ajuntament corresponents.
	Establiment d'acords previs amb l'organització	Treball en xarxa i anàlisi sobre la viabilitat del projecte i acords d'organització i col·laboració previs, aspectes

		pedagògics, temporalització comunicació, avaluació i divulgació.
	És la nostra proposta transformadora?	Si. Té com a objectiu donar resposta a una necessitat tenint en compte les aportacions dels diferents agents involucrats. A més, cerca l'impacte sobre el propi alumnat, els usuaris i les organitzacions.
	Presentació de la classe i inici de cohesió i identitat de grup.	El grup és heterogeni i desconegut entre els iguals. Per tal d'aprofitar aquesta experiència, caldrà d'espais, accions i dinàmiques que creïn a l'aula un clima còmode, càlid i de confiança.
	Presentació de la proposta inicial a l'alumnat.	Traslladar la informació amb respecte els mòduls implicats i els mètodes d'avaluació: com s'avaluarà? <ul style="list-style-type: none"> • Avaluació formadora. • Avaluació multifocal. • Pla d'equip • Carpeta d'aprenentatge
REALITZACIÓ. (Procés de preparació, execució i tancament del projecte que es desenvolupa)		
3. Planificació del projecte. (Octubre 2022)	Quin és l'enllaç curricular?	Mòduls implicats, unitats competència, planificació de continguts, resultats d'aprenentatge i criteris d'avaluació.
	Quines competències s'assoliran?	<ul style="list-style-type: none"> • Competències bàsiques transversals. • Unitats de competència curricular.
	Treball en equip i responsabilitats de l'alumnat	Pla d'equip (cooperatiu). Dinàmiques de seguiment del procés i cercle de diàleg.
4. Preparació del projecte amb l'alumnat. (novembre- desembre 2022)	Motivar al grup! Quin és l'entorn? Quines són les necessitats? Què farem? quin és el servei? Com ho farem? Necessitats d'espai de reflexió.	Diagnosticar la necessitat social. Definir el projecte. Organitzar el treball reflexionar sobre els aprenentatges de la planificació.
	Presentació del context d'intervenció. Ciments per a la construcció del coneixement.	Conèixer característiques dels usuaris, de l'entorn, de les organitzacions... Recerca d'informació (pag web). Lectures guiades. Visionats guiats.

		Sortida guiada.
5. Execució del projecte amb l'alumnat (gener -abril 2023)	Plantejament conjunt alumnat-centre educatiu-organitzacions socials	Acords conjunts i propostes amb els responsables de l'organització.
	Relacionar-se amb la població diana i realitzar el servei.	Desenvolupar els compromisos i assolir els objectius prevists.
	Registrar, comunicar i difondre	Pla d'equip. Campanya de comunicació a premsa i publicació en les pàgines web i xarxes socials de l'entitat i del propi centre
	Procés d'acció. Participació Activa.	Intercanvi personal real d'experiències i espai de reflexió.
6. Celebració i tancament	Esplai de reflexió amb conjunta	Reflexió sobre les aportacions, les experiències, sobre el vincle creat, sobre les propostes de millora. Reflexió i avaluació dels resultats del servei i sobre els aprenentatges aconseguits. Reflexió i propostes de perspectives de futur
	Celebració de la experiència conjunta.	Espai per a la part més emocional del projecte, implicació personal, professional i educativa de tots els participants. Valor a les emocions.
AVALUACIÓ (Procés d'anàlisi final sobre els resultats aconseguits educatius i socials).		
7. Avaluació multifocal	Avaluar al grup i als membres. Avaluar el treball en xarxa amb les entitats, avaluar l'experiència com a projecte d'APS i autoavaluació.	Avalua: L'Alumnat Els Receptors del servei Els Professionals que lideren/acompanyen Les Entitats que hi participen El professorat.

Nota. Taula d'elaboració pròpia basada en Batlle, (2015).

La rúbrica per a l'avaluació i la millora dels projectes d'APS (Puig, J., et al., 2013), ens serveix com a base d'orientació per l'elaboració de la proposta, ja que ens servirà com a eina per acompanyar i avaluar el procés, i alhora, ens permet definir-ho amb següents característiques:

Les necessitats a les quals dona resposta són "Descobertes", els participants desvelen les diferents necessitats, permetent-se la reflexió i comprensió sobre la realitat de l'entorn. Els i les docents dona suport i guia l'inici del projecte, però és l'alumnat qui decideix quina direcció vols seguir.

El "servei" serà de tipus complex. La durada programada és durant tot el curs lectiu, per tant, l'alumnat anirà assimilant continguts i noves experiències que l'habilitaran amb destresa per a la realització d'un servei d'alt exigència i implicació.

La característica principal del "sentit del servei" és sens dubte transformador. Els participants, que desenvoluparan el servei dins institucions residencials, serà coneixedors i conscients de les necessitats multidimensionals de les persones, per tant, podran donar resposta a aquestes amb intencionalitat i eficiència.

Els aprenentatges que s'aconsegueixen amb "Ubuntu" son considerats innovadors: s'assoleixen a partir de l'observació i la investigació activa per part de l'alumnat i queden vinculats al servei de la comunitat.

La participació entre professorat i alumnat és compartida, ambdós contribueixen a la responsabilitat en el disseny i desenvolupament del conjunt de l'activitat. El grup classe es divideix en 3 grups, on cadascú tindrà assignat un docent-tutor que acompanyarà específicament a cada equip de treball als centres residencials. Els docents-tutors mantindran coordinació sobre les visites, els processos, el desenvolupament de l'activitat per tal d'anar al ritme més similar. L'alumnat farà postes en comú en els diferents mòduls. Aquest aspecte, a més, dota d'una perspectiva "expansiva", ja que aquest projecte té perspectiva de futur i d'inclusió de nous i diferents agents externs col·laboradors – la qual cosa, afavorirà i reforçarà la xarxa comunitària.

Els participants crearan i facilitaran una aportació nova a la comunitat, dirigida en el nostre cas, cap a les persones en situació de dependència que es troben residint en recursos institucionals, ja que la reflexió –present en tot moment.- té intencionalitat productiva.

En el model d'APS, el reconeixement es considera una peça fonamental del projecte, és el moment de celebració i agraïment pel servei, producte final i vincle creat entre els participants. És la representació dels beneficis comunitaris, i per l'alumnat és un moment clau del seu treball. En aquest cas, es preveu que el reconeixement obtingui una dimensió pública: l'alumnat executa el seu projecte en els centres institucionals públics i es preveu que l'Administració agraeixi i difongui el valor cívic que té. A més, el professorat donarà difusió interna sobre el projecte entre el professorat i alumnat d'altres cicles formatius, donarà difusió en xarxes socials i contactarà amb premsa.

L'avaluació, com a element fonamental i considerat durant tot el procés d'una manera activa. Per aquest motiu, es portarà a terme una avaluació competencial on el professorat aplicarà el pla d'avaluació definit per objectius, criteris, indicadors i metodologies que garanteixin el desenvolupament competencial de l'alumnat. En aquest sentit, l'avaluació tindrà un caràcter regulador i es trobarà basat en les unitats de competències curriculars.

Amb relació al model de "partenariat" serà construït, això implica que les parts implicades (organització educativa i organització social) dissenyaran el projecte i s'aplicaran conjuntament des de l'inici al final del procés, en funció de les necessitats detectades a cada centre.

En vers les parts implicades, el projecte és d'iniciativa personal, i espera ser recolzat per l'equip directiu del centre i per part de la resta del professorat. En relació amb les entitats participatives, és complex definir-ho, ja que són tres centres residencials diferents, però podem avaluar la consolidació amb l'entitat com acceptada perquè ens mostren el seu reconeixement – equip directiu i intervenció política- i accepten la funció educadora de l'organització.

3. Fitxa tècnica

Basant-nos en el format de fitxa tècnica dels projectes APS utilitzades per la Diputació de Barcelona aportem la següent taula que defineix els trets més característics del nostre projecte "Ubuntu".

Taula 3.

Fitxa tècnica del projecte d'APS "Ubuntu"

1. NOM DEL PROJECTE: "UBUNTU"			
2. IMPULSORS:			
AGENT PROMOTOR	Institut d'Educació Secundària	ALTRES AGENTS	Fundació d'Atenció i Suport a la dependència Consell Insular d'Eivissa
3. NIVELL EDUCATIU: FP CICLE FORMATIU DE TAPS.			
4. TIPUS DE SERVEI	Ajuda pròxima a altres persones	5. SUBTIPUS	Suport a persones en situació de dependència.
6. ESPAIS D'INTERVENCIÓ: Centres residencials per a persones en situació de dependència. Can Blai- Santa Eulàlia des Riu Sa Serra- Sant Antoni de Portmany HRA Cas Serres – Eivissa.			
7. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE: Projecte basat en la metodologia pedagògica de l'aprenentatge servei entre l'alumnat del Cicle Formatiu TAPS i els centres públics residencials ubicats a l'illa d'Eivissa (Can Blai, Sa Serra i HRA Cas Serres) que té com a objectiu la millora dels espais comuns i de trobada dins i fora del centre.			
8. ESTAT D'EXECUCIÓ: Planificat pendent d'execució			
9. CONTACTE: sara.tortajada3@estudiant.uib.cat			
10. AMPLIACIÓ D'INFORMACIÓ: sara.tortajada3@estudiant.uib.cat			

Nota. Taula d'elaboració pròpia basada en Fitxa tècnica d'APS de la Diputació de Barcelona.

4. Sinopsis del projecte

Projecte basat en la metodologia pedagògica de l'aprenentatge servei entre l'alumnat de TAPS i els centres públics residencials ubicats a l'illa d'Eivissa (Can Blai, Sa Serra i HRA Cas Serres) que té com a objectiu la millora dels espais comuns i de trobada dins i fora del centre.

5. Necessitat social que atén el projecte

La dependència es configura com un fenomen multidimensional que afecta diferents aspectes vitals. Comunament, l'àrea física és molt rellevant per determinar les possibilitats d'autonomia, així i tot, no és l'únic ni el més significatiu, per la qual cosa cal evidenciar altres aspectes significatius que hi influeixen: L'estat cognitiu, l'entorn social i l'aspecte emocional són elements importants a tenir en compte per a tenir una visió multidimensional sobre la dependència. A més d'això, cal mencionar que dins la visió holística d'aquest fenomen, aquestes variants queden interrelacionades i s'influeixen les unes a les altres.

Així doncs, aquest projecte atén la visió i la necessitat de contemplar, evidenciar i analitzar aquests aspectes, principalment en la importància que existeix en disposar d'un entorn adient per al ple desenvolupament i afavoriment de l'autonomia de les persones que es troben en situació de dependència.

Amb interès de poder evidenciar aquests aspectes, l'alumnat de TAPS podrà fer reflexió i oferir propostes de millora a realitzar entre ells, els centres residencials, les famílies i si escau, qualsevol entitat participativa o comunitària.

6. Necessitats educatives de l'alumnat

L'alumnat de TAPS es prepara durant dos cursos a la que serà la vida professional. Aquesta professió requereix habilitats i unitats de competència específiques a assolir per garantir un bon desenvolupament de la seva tasca professional.

En aquest sentit, aquest projecte pretén assolir les Unitats de Competències¹:
“UC1016_2: Preparar i donar suport a les intervencions d'atenció a les

---

¹ Acreditades d'acord amb l'establert amb l'Article 8 de la Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, amb els mòduls professionals per la seva convalidació, i reflectides al RD 1593/2011.

persones i al seu entorn en l'àmbit institucional, indicades per l'equip interdisciplinari.

UC1019_2:Desenvolupar intervencions d'atenció psicosocial dirigides a persones dependents en l'àmbit institucional.”

D'acord amb el desenvolupament d'aquestes, el projecte es desenvoluparà seguint el currículum establert en els mòduls d'Organització de l'atenció a les persones en situació de dependència, Característiques i necessitats de les persones en situació de dependència i Atenció i suport psicosocial.

La coordinació entre mòduls i professorat, juntament amb l'experiència vivencial i enriquidora que ofereix l'APS, aconsegueix un aprenentatge significatiu, real i holístic que respon a la necessitat de conèixer quins factors de l'entorn poden arribar a influenciar – des d'una perspectiva multidimensional – a l'autonomia de les persones.

Totes les activitats, accions i la metodologia de treball presents en el projecte, tenen en compte la diversitat en les formes d'aprenentatge, amb interès d'analitzar i fer ús de les tècniques necessàries que donin resposta a l'accessibilitat universal. Els projectes d'aprenentatge servei són amplis i versàtils en les seves aptituds, pel que fa que les possibilitats derivin infinites. Aquesta possibilitat d'adaptació fa que respecti la diversitat de l'alumnat i en les múltiples formes d'aprenentatge, podent adequar-se a les necessitats de l'alumnat.

El docent ha de conèixer les necessitats del seu alumnat i assumeix el compromís sobre l'afavoriment de l'aprenentatge, amb la responsabilitat de formació específica amb l'àmbit. En aquest sentit, la proposta d'aprenentatge dissenyada pel docent es guiarà pels tres principis fonamentals, d'inclusió efectiva, que proposa el Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA)- Annex1: facilitar múltiples formes d'implicació i diverses formes de representació i promocionar pluralitat de formes d'acció i expressió. (Pastor, C.A., Sánchez, J.M., & Zubillaga, A., 2014).

L'objectiu del docent serà aconseguir la motivació i autoregulació de l'alumnat, l'accés als aprenentatges i facilitar diferents formes de representació i assoliment de les competències perquè l'estudiant sigui capaç d'identificar els recursos adients i pugui arribar a complir les seves metes.

A la Formació Professional no és possible d'oferir adaptacions curriculars significatives a conseqüència de poder titular amb garanties sobre l'assoliment de les competències necessàries per desenvolupar una tasca professional determinada, però amb tot i això, és responsabilitat de la comunitat educativa garantir el dret de l'educació de qualitat a totes les diferents formes d'aprenentatge.

7. Objectius d'aprenentatge i vinculacions curriculars.

7.1. Objectius generals – Competències generals:

- Identificar les necessitats de psicosocials i de suport de les persones en situació de dependència, mitjançant el coneixement i interpretació de la informació de les mateixes persones ateses i dels diferents professionals implicats.
- Analitzar estratègies d'intervenció, de rehabilitació, de comunicació i ocupacionals centrades en la persona, així com aplicar conscientment els principis de vida independent, per fomentar la possibilitat d'autonomia i participació social.
- Organitzar i experimentar accions i espais que afavoreixin activitats per a les persones en situació de dependència, tenint en compte els recursos de la comunitat, les característiques de l'organització els gustos i interessos dels usuaris, les seves necessitats i la col·laboració de les famílies.

7.2. Objectius específics:

- Identificar, Dissenyar i intervenir a nivell psicosocial, prevenció i seguretat fent ús d'ajudes tècniques, suports TIC per donar resposta a l'accessibilitat universal.

- Intervenir des de la responsabilitat i autonomia dins l'àmbit de competència de l'alumnat, organitzant i executant el treball acordat, cooperant, col·laborant o treballant en xarxa i equip amb altres professionals amb la consideració condició d'agents actius dins la societat.

- Avaluar i resoldre de manera responsable les possibles incidències relatives a l'activitat duta a terme, identificant les causes que les han provocat al llarg del procés d'aprenentatge.

7.3. Vinculacions curriculars i objectius per mòdul:

Els continguts curriculars que s'han tingut en compte estan basats en els documents que regulen els continguts mínims en el marc acadèmic de l'FP a les Illes Balears: l'Ordre ECD/340/2012, del 15 de febrer, per la qual s'estableix el currículum del cicle formatiu de Grau Mitjà corresponent al Títol de Tècnic en Atenció a Persones en Situació de Dependència i el Reial decret 1593/2011, de 4 de novembre, pel qual s'estableix el Títol de Tècnic en Atenció a Persones en Situació de Dependència i es fixen les seves ensenyances mínimes:

Mòdul professional d'Organització de l'atenció a les persones en situació de dependència (0210). - 70hores.

- Resultats d'aprenentatge:

Interpreta programes d'atenció a les persones en situació de dependència, relacionant el funcionament d'organització amb el marc legal vigent.

Organitza la intervenció amb les persones en situació de dependència, opta per diferents estratègies atenint-se a les seves característiques i les directrius del programa d'intervenció.

Preveu i prepara els recursos necessaris per a la intervenció, conscient del context on es desenvolupa la seva activitat i les necessitats i els aspectes que disposa el col·lectiu.

- Criteris d'avaluació:

S'han comparat les diferents normatives relatives a la població atesa. S'han analitzat diferents models i serveis d'atenció a persones en situació de dependència.

S'han identificat i analitzat el funcionalment dels serveis dedicats a les cures de llarga durada.

S'han reconegut els recursos necessaris i les funcions dels equips professionals sobre l'activitat desenvolupada.

S'han establert intervencions per a l'atenció de persones en situació de dependència tenint en compte les seves necessitats i característiques personals.

S'han seleccionat metodologies ajustades i eficients amb els recursos disponibles.

S'han aplicat els criteris que cal seguir en l'organització d'espais, equipaments i materials que afavoreixen l'autonomia de la persona.

- Continguts curriculars

a) Interpretació de programes d'atenció a persones en situació de dependència:

- Persones en situació de dependència: gent gran i persones amb discapacitat.
- Models i serveis d'atenció a les persones en situació de dependència.
- Principis rectors de l'atenció a persones en situació de dependència.
- L'equip interdisciplinar:
  - Composició
  - Funcions
  - Nivells
  - Procediments de coordinació

b) Disseny en plans intervenció per a les persones en situació de dependència:

- Línies d'actuació i d'intervenció conscients de les característiques de la persona usuària i del servei.
- Protocols de recepció i acollida.

- El pla d'atenció individualitzat.
- c) Organització dels recursos:
- Edificis i instal·lacions destinats a persones en situació de dependència: disseny i distribució.
  - Importància de l'entorn en la promoció de l'autonomia.
  - Factors i graus d'incidència en les activitats de la vida diària.
  - Mobiliari i material tècnic adaptat.
  - Normativa de prevenció i seguretat.

Mòdul Professional: Característiques i necessitats de les persones en situació de dependència. (0212). - 85 hores

- Resultats d'aprenentatge

Coneix en el concepte d'autonomia personal, analitza les causes i factors que intervenen en la seva prevenció i promoció, així com en el seu deteriorament.

Diferencia els nivells de dependència i els suports necessaris associats al procés d'envelliment, analitzant els canvis i deteriorament produïts.

Considera les característiques de les persones amb discapacitat, relacionant-les amb els nivells de dependència i el suport requerit.

- Criteris d'avaluació

S'han treballat els processos associats a la promoció de l'autonomia personal.

S'han identificat els factors que influencien el manteniment de l'autonomia de la persona.

S'han descrit les principals característiques i necessitats de les persones grans. S'han valorat la importància dels processos d'autodeterminació.

S'han descrit les principals indicacions d'atenció a les necessitats socials i emocionals de les persones en situació de dependència.

- Continguts curriculars

- a) Caracterització del concepte d'autonomia personal:

- Conceptes bàsics: cicle vital, processos cognitius, emocionals i conductuals. Autonomia i dependència.
  - Vida independent: concepte, origen, filosofia. Autodeterminació.
  - Indicadors generals de la pèrdua d'autonomia.
  - Habilitats d'autonomia personal.
  - Prevenció i promoció de l'autonomia personal.
  - de la pèrdua d'autonomia.
  - Identificació de barreres físiques i psicosocials per l'autonomia de les persones.
  - Alteracions emocionals i conductuals associades a la pèrdua d'autonomia.
  - Valoració de la prevenció i la promoció de l'autonomia personal com estratègia d'actuació davant la situació de dependència.
  - Sensibilització envers la importància de respectar la capacitat d'elecció de les persones en situació de dependència.
  - El rol de l'entorn familiar en l'àmbit de l'autonomia personal i la dependència.
- b) Classificació dels processos d'envaïment:
- Incidència de l'envelliment en la qualitat de vida.
  - Identificació de les necessitats especials d'atenció i suport integral de la gent gran.
  - Indicadors de deteriorament personal i social en la gent gran.
  - Qualitat de vida, suport i autodeterminació en la gent gran.
  - El procés d'adaptació de la persona major al servei d'atenció i als professionals que atenen. Conductes i comportaments característics.
  - Sensibilització cap a les repercussions de l'envelliment en la vida quotidiana de la gent gran i el seu entorn.
  - El respecte a la capacitat d'autodeterminació en les persones majors.
- c) Reconeixement de les característiques de les persones amb discapacitat:
- Concepte, classificació i etiologies freqüents.
  - Identificació de les característiques i necessitats de les persones amb discapacitat.

- Discapacitat, autonomia i nivells de dependència. Influència dels diversos tipus i nivells de discapacitat en la vida quotidiana de les persones afectades. Tipus de suport.
- Promoció de l'autonomia en les persones amb discapacitat.

Mòdul Professional: Atenció i suport psicosocial (0213) - 130hores

- Resultats d'aprenentatge

Disposar l'entorn on es desenvolupa la praxis professional, relacionant-lo amb les necessitats psicosocials de les persones en situació de dependència.

Seleccionar habilitats i línies de suport psicosocial i relacional, adequant-se a les persones en situació de dependència.

Analitzar els procediments d'acompanyament per activitats de relacionals i d'activitats bàsiques de la vida diària, relacionant les possibilitats de la comunitat amb les necessitats de les persones en situació de dependència.

Valorar el seguiment de les intervencions i activitats, relacionant la informació extreta de diferents fonts amb els instruments i protocols d'avaluació.

- Criteris d'avaluació

S'han analitzat els factors ambientals, espacials i materials que incideixen en la relació social.

S'ha descrit els criteris i estratègies per organitzar la intervenció referida al suport psicosocial.

S'han respectat les aportacions rebudes, les necessitats i característiques de les persones, els seus gustos, interessos i costums, així la normativa relativa a la seguretat.

S'han justificat els beneficis d'organitzar l'espai amb l'objectiu de millorar la qualitat de la vida de les persones.

S'ha mostrat iniciativa i participació en l'organització de l'espai.

S'han identificat estratègies d'intervenció adients a la realització d'accions dirigides cap al manteniment i millora de l'autonomia.

S'han contemplat les possibilitats l'optimització dels recursos tant dins l'organització com de la mateixa comunitat.

- Continguts curriculars

a) Organització de l'entorn d'intervenció.

- Factors de l'entorn que influeixen en les relacions social. Manteniment d'espais i mobiliaris, productes de suport i materials per a la realització de les activitats.
- Anàlisis dels espais per a afavorir l'autonomia, la comunicació i la convivència. Elements espacials i materials: Distribució i presentació. Confecció d'elements decoratius i ambientals. Decoració d'espais comuns de les institucions. Ús de llenguatges icònics.
- Ambientació de l'espai.
- Iniciativa i creativitat en l'ambientació d'espais. Utilització de les noves tecnologies en l'ambientació d'espais.

b) Selecció d'estratègies de suport psicosocial i habilitats socials:

- Les relacions socials en les persones en situació de dependència. Anàlisis estratègies que afavoreixen la relació social en les persones en situació de dependència. Activitats d'acompanyament i relació social, individual i grupal.
- Habilitats socials en la persona en situació de dependència. factors i dificultats.
- Determinació de recursos expressius per afavorir el manteniment de les capacitats de relació. Aplicacions de les noves tecnologies, associacionisme, recursos de l'entorn i vies d'accés a elles.

d) Caracterització de tècniques d'acompanyament per persones en situació de dependència:

- Anàlisi de les necessitats d'acompanyament.
- Rol i funcions del professional en l'acompanyament (en institucions i domicili)

e) Descripció d'estratègies i tècniques d'animació grupal.

- L'animació a persones en situació de dependència.
- Possibilitats lúdiques per a persones en situació de dependència i la seva importància.
- Innovació en recursos d'oci i temps lleure. Tipus. Característiques i utilitats.
- Consideració per els interessos de les persones usuàries.

g) Valoració del seguiment i de les intervencions.

- Comprensió i elaboració dels diferents instruments d'acolliment d'informació.
- Compliment de protocols específics en una institució social.
- Aplicació d'eines de registre i transmissió de la informació.
- Valoració de la transmissió d'informació.

8. Programació

La proposta d'APS "UBUNTU" destaca per la seva intencionalitat transversal. El seu inici serà a principi de curs. Previ al començament de les classes, l'equip docent té la responsabilitat d'organitzar, preparar i anticipar el contingut que s'impartirà a l'aula. En aquest sentit, es contempla la disposició, coordinació, calendari ordinària i treball en equip per part del professorat. Aquest moment significa l'etapa prèvia i d'esbós sobre la proposta - previst durant el mes de setembre i primeres setmanes d'octubre.

En aquest projecte els docents dels mòduls formatius implicats es reuniran amb interès d'organitzar el contingut i la pràctica futura. Així doncs, està previst una reunió setmanal de 2 hores de duració durant aquesta primera etapa, ja que cal de preparació, organització i coordinació sobre el projecte "UBUNTU".

El responsable del projecte d'APS és el docent del mòdul formatiu d'Atenció i suport psicosocial, el qual assumeix la responsabilitat de coordinació i lideratge d'aquest. Els altres docents dels mòduls implicats, participen activament i acompanyen en el desenvolupament del projecte. Pel que hi ha de la resta

d'equip docent, són facilitadors per poder modificar puntualment l'horari - si escau- de manera que l'alumnat pugui acudir als centres.

El docent d'Atenció i Suport psicosocial, coordinador del projecte, té previst la reunió amb les treballadores socials dels diferents centres residencials contactats a principis del mes d'octubre per tal de presentar la proposta i abordar objectius de treball (davant previ acord amb els directors dels centres), constituint l'establiment d'acords prevists sobre els compromisos, col·laboracions, objectius, aspectes pedagògics, temporalització, comunicació i divulgació.

Amb el grup de classe, des del començament del curs es treballarà per aconseguir un clima càlid, amable i de confiança a l'aula. Amb aquesta intencionalitat i consciència, es guiaran accions que afavoreixin la cohesió de grup. Cal tenir en compte, que generalment els grups d'FP solen ser nous i heterogenis, és a dir, els iguals no es coneixen entre ells i les edats, moments de cicle vital i motivacions solen ser diferents. Treballar per a la convivència és un aspecte rellevant en totes les aules, però en aquest projecte resulta ser un aspecte molt significatiu. Paral·lelament, es realitzarà la presentació de la proposta inicial a l'alumnat: s'explicarà la informació amb respecte els mòduls implicats, organització i avaluació.

L'alumnat s'iniciarà, durant les dues darreres setmanes del mes d'octubre, dins l'APS "Ubuntu" amb la immersió i recerca d'informació sobre el servei. Aquesta acció servirà per motivar al grup i endinsar-se en el projecte. Es dividirà la classe en tres grups de treballs diferents. Cada grup tindrà associat un centre residencial -on portaran a terme el servei- i un professor que facilitarà l'acompanyament, la comunicació, la coordinació, suport i supervisió al centre. Tenint en compte que aquest projecte és transversal a tres mòduls diferents, cada docent assumirà un grup com a referència.

Durant el mes de novembre, el grup celebrarà una reunió formal amb l'organització on es crearan acords formals sobre l'aprenentatge servei; i durant el mes de desembre es faran aproximacions i observacions al centre

residencial, al seu entorn, a les comunicacions viàries, als espais comuns, a les possibles barreres arquitectòniques, a les instal·lacions...

Una vegada aquesta fase d'observació activa s'ha iniciat, l'alumnat podrà començar la relació amb els residents per tal de portar entrevista que els ajudi a conèixer quines són les seves necessitats (concretes sobre la multidimensionalitat de la dependència) per poder proposar línies d'actuació sobre aquestes. Al mes de gener es portarà a terme l'execució del projecte: propostes de millora i transformació de l'entorn (tant d'espais interiors com exteriors) dels centres residencials que afavoreixin el ple desenvolupament de les possibilitats d'autonomia de les persones en situació de dependència.

Des del mes de gener fins a l'abril, l'alumnat realitzarà una acció transformadora dins dels centres que tindrà impacte tant a l'organització, com als residents, com al mateix alumnat; és a dir, portarà a terme el servei. En el cas que hi hagi més agents implicats, l'alumnat haurà de planificar quan i de quina manera intervendran (amb l'establiment de vies de comunicació i treball en xarxa). Les experiències viscudes serviran com a base reguladora per poder enllaçar els continguts teòrics amb la realitat del col·lectiu i les praxis docent.

Quan la temporalització de l'acció del servei finalitzi, donarem pas a la conclusió del projecte. Aquesta fase es durà a terme al mes de maig i suposa un moment molt delicat i molt necessari per als agents implicats. En aquest moment, es crea un espai de reflexió conjunta sobre el recorregut del projecte, les expectatives, els resultats, sobre els aprenentatges i les propostes i perspectives de futur. Aquesta conclusió, com no pot ser d'altra manera, cal una celebració on tots els agents implicats (organització, centres residencials, residents, alumnes, altres entitats col·laboradores, professorat...) es troben per poder elogiar i agrair l'experiència viscuda; sent aquest, la part més humana de tot el projecte.

A continuació presentem una taula amb la programació prevista relativa als continguts curriculars durant el curs lectiu.

Taula 4

Programació dels continguts curriculars

BLOC DE CONTINGUTS	UNITATS DE TREBALL RELACIONADES AMB "UBUNTU"	CRONOGRAMA	H
B. B. B. B. B. B. a b c d e f	CONTINGUTS CURRICULARS VINCULATS:	S O N D G F M A M J E C O E E E A B A U T T V S N B R R I N	
	0. UT: Presentació i introducció del projecte.		6
	UT1: 0210: Interpretació de programes d'atenció a persones en situació de dependència.		14
	UT1: 0212: Caracterització del concepte d'autonomia personal		21
	UT1: 0213: Organització de l'entorn d'intervenció (factors ambientals, anàlisis dels espais, ambientació, iniciativa i creativitat en l'ambientació dels espais).		25
	UT2: 0210: Organització de l'intervenció per a les persones en situació de dependència.		19
	UT2: 0212: Classificació dels processos d'enveïment		15
	UT2: 0213: Selecció d'estratègies de suport psicossocial i habilitats socials		20
	UT3: 0210: Organització dels recursos		16
	UT3: 0212: Reconeixement de les característiques de les persones amb discapacitat.		15
	UT4: 0213: Caracterització de tècniques d'acompanyament de persones en situació de dependència.		10
	UT5: 0213: Descripció d'estratègies i tècniques d'animació grupal.		15
	UT6: 0213: Valoració i seguiment de les intervencions		21
	HORES TOTALS		197

Nota: Taula personals dels programació dels continguts curriculars.

En aquesta taula es vinculen i temporalitzen els continguts curriculars. A la part dreta queden reflectits els blocs de continguts, mentre que a la part central es descriuen els elements curriculars vinculats a la proposta educativa esmentada. En la part esquerra, queda assenyalada en color gris fosc la cronologia prevista sobre els continguts i el nombre de sessions programades. El color gris clar simbolitza que els aprenentatges assolits es mantenen i resultaran útils al llarg de tot el procés d'aprenentatge.

9. Participació, activitats d'aprenentatge i reflexió.

Des de l'inici de la proposta, l'alumnat és agent actiu en el procés. Individualment, construirà la seva eina de metacognició a través de la seva pròpia carpeta d'aprenentatge en format digital. Aquest diari personal podrà anar acompanyat d'imatge, vídeos, o altres artefactes de creació personal.

L'objectiu d'aquesta eina és promoure la reflexió i el pensament crític. A partir d'aquesta acció, l'alumnat podrà dotar de significat i sentit tot el que aprèn i podrà realitzar una tasca de relació de continguts i una anàlisi sobre la seva vivència i la seva observació (Martín, X. 2009). En la seva carpeta d'aprenentatge inclouran l'aprenentatge de conceptes i ús de tecnicismes, l'aprenentatge de procediments i habilitats i l'aprenentatge d'actituds i valors responent a preguntes com: què és el que t'ha resultat més significatiu?, què ha sortit bé?, que cal millorar?, què creus que mostra aquest treball de tu?, què creus que has après? Creus que podràs aplicar aquests nous aprenentatges a futures situacions? (Ballvé, M., 2018) – Annex 2.

En vers la construcció del coneixement com a grup, partim de l'aprenentatge cooperatiu i de l'anomenat "plans d'equip". En primer lloc, i tal com hem incidit anteriorment, cal cohesió, consciència i identitat de grup per poder treballar. El docent a més de servir de contrast i enriquir, iniciarà accions per afavorir aquest clima a l'aula. Tenint en compte que el projecte està programat per realitzar-se en equips reduïts, les persones que ho constitueixen hauran de tenir clar que persegueixen un objectiu en comú i que junts l'aconseguiran. El docent encomanarà als participants a saber més del tema, a poder gaudir d'aquesta experiència i a aprendre que conjuntament sumem (Pujolàs, P., & Lago, J.R., 2011).

A l'aula es promouran espais de posada en comú sobre les reflexions i sentiments que es generin durant el procés d'APS. Les dinàmiques i accions proposades (lectures reflexives, anàlisi de visionaments, debats, recerca d'informació, etc.) permetran el raonament i la consciència sobre el que s'està aprenent i, també, sentint. També hi haurà moments de diàleg – Annex 3- i dinàmiques que promoguin l'expressió d'emocions i gestions de possibles situacions de crisi o conflicte, promovent espais de convivència i cultura de pau (Hopkins, B., 2017).

10. Treball en xarxa

El projecte "Ubuntu" s'inicia comptant amb la xarxa pública de residències de l'illa d'Eivissa. Grup classe, centre educatiu, centres residencials i organismes públics s'uneixen per afavorir el teixit participatiu de la comunitat. El servei a realitzar pretén millorar l'entorn de les persones que es troben en situació de dependència, per la qual cosa, aquest projecte requereix voluntat, compromís, organització, cooperació i coordinació. En el punt de sortida, són els agents esmentats els que participaran, però tal vegada, i durant el transcurs d'APS es poden preveure i introduir més col·laboracions: per exemple, si l'alumnat vol millorar l'espai exterior del centre, tal vegada poden convidar i comptar amb el suport dels alumnes d'FP bàsica en Agrojardineria i composicions florals, o pot ser, poden demanar aportacions a l'FP de Tècnic superior en disseny i moblament. També, poden instar a col·laborar als Ajuntaments municipals o associacions participatives.

Les possibilitats són infinites, i junts com a comunitat sumem. Cal aprofitar totes les oportunitats.

11. Celebració i difusió

La celebració és on fan eclosió totes les experiències viscudes. És el moment de preparació i realització d'una festa on tots els participants celebren l'oportunitat de l'experiència viscuda. És la conclusió i acomiadament perfecte per tancar el projecte: és la part més emotiva de l'aprenentatge servei.

Els grups que han acudit als centres residencials convidaran a l'organització i altres agents involucrats a un especial esdeveniment. Aquest, tindrà lloc al pati de l'IES, on l'alumnat s'assabentarà de complir amb les mesures preventives de seguretat i accessibilitat per tots els convidats, tenint en compte, que la majoria resultaran ser els residents dels centres i les seves famílies.

Aquest moment formalitza la conclusió de tot un procés, d'un vincle, d'un aprenentatge i d'una convivència, per tant, és també un moment d'agraïment.

L'espai de tancament està programat a la finalització del servei, per aquest motiu, d'aquesta trobada tindrà lloc al final del curs escolar i en horari lectiu.

12. Recursos necessaris

A continuació, presentem els recursos necessaris bàsics per portar a terme la proposta educativa "Ubuntu". Cal tenir en compte, que en funció de la detecció de les necessitats i dels objectius proposats en la realització del servei, els recursos materials necessaris es poden veure modificats. Per altre banda, cal considerar, que es portaran a terme les mesures de prevenció i seguretat sanitària instades per l'organització.

Taula 5

Recursos necessaris bàsics

Recursos	Materials	Humans
Centre educatiu	Aula Ordinadors Paper Pissarra Eines TIC	3 persones de l'equip docent.
Organització col·laboradora	Espais per a l'observació i comunicació.	Referent de les diferents Organitzacions col·laboradores
Servei	A determinar en funció de les necessitats detectades	Alumnat
Difusió	Xarxes Socials Pàgines web	Alumnat i personal de les organitzacions.
Celebració	Espai ampli i accessible per al desenvolupament de la celebració Menjar i beure Projector per exposar els vídeos realitzats Altaveus Obsequi/agraïment	Tots els agents implicats en el APS "Ubuntu"
Material sanitari	Guants Mascareta Material de protecció.	
Pressupost econòmic	A determinar en funció del servei i de les necessitats detectades	

Nota. Taula d'elaboració pròpia.

13. Avaluació del projecte

L'avaluació ha d'estar present durant tot el procés d'aprenentatge per a totes les parts que hi participen en aquest, però especialment, ha de ser útil per l'aprenentatge de l'alumnat, del qual formarà part activament (Batlle, R., et *ál.* 2015).

El projecte "Ubuntu" i la seva avaluació pretén ser de caràcter formadora i formativa (totes dues amb intencionalitat de regular l'aprenentatge, les dificultats al llarg del procés i l'autogestió) per tal de fomentar el seu esperit crític i la seva autonomia.

Durant el desenvolupament de l'aprenentatge servei es pretén anar més enllà de l'assoliment de continguts teòrics, cercant que aquests estiguin contextualitzats i relacionats amb la competència professional i ciutadana. Per tant, com a conseqüència, ens basarem en l'oportunitat d'avaluar per competències sense perdre de vista la participació activa de l'alumnat dins aquest procés.

Per portar a terme un procés d'avaluació del projecte complet, partirem dels objectius i utilitzarem els criteris d'avaluació i metodologies (Palos, J. & Puig, J.M., 2015).

- OBJECTIU 1:

Identificar, dissenyar i implementar intervencions de suport psicosocial, prevenció i seguretat fent ús d'ajudes tècniques, suports de comunicació i tecnologies de la informació i la comunicació per donar resposta a l'accessibilitat universal.

- CRITERIS D'AVALUACIÓ:

Dissenya i desenvolupa intervencions de suport psicosocial amb les persones residents adequadament dins la institució.

Identifica interferències en la comunicació i l'entorn que suposin una dificultat per l'autonomia de les persones.

Fa ús de les TIC amb domini promovent la divulgació.

- INDICADORS:

S'han dissenyat almenys tres intervencions de tipus psicosocials a les persones residents adequant-se als valors i recursos de l'organització.

S'han detectat almenys dos aspectes que dificulten la comunicació i l'autonomia de la persona dins l'àmbit residencial.

S'han utilitzat correctament les tecnologies de la informació i la comunicació per afavorir la reflexió i divulgació sobre el servei i la proposta d'aprenentatge.

- OBJECTIU 2:

Intervenir des de la responsabilitat i autonomia dins l'àmbit de competència de l'alumnat, organitzant i executant el treball acordat, cooperant, col·laborant o treballant en xarxa i equip amb altres professionals amb la consideració condició d'agents actius dins la societat.

- CRITERIS D'AVUACIÓ (2):

Participa de manera compromesa i responsable: ha executat les tasques proposades i ha respectat els acords amb l'organització.

Mostra iniciativa, participació i escolta amb els usuaris del centre i respecta la seva capacitat d'autodeterminació.

- INDICADORS (2):

S'han identificat almenys quatre necessitats i quatre voluntats dels residents i s'han considerat durant tot el desenvolupament del servei.

S'han dut a terme almenys cinc entrevistes amb diferents usuaris i l'organització que han afavorit interrelació i traspàs d'informació.

S'han considerat diferents opcions d'inclusió de nous col·laboradors dins la proposta de servei.

- OBJECTIU 3:

Avaluar i resoldre de manera responsable les possibles incidències relatives a l'activitat desenvolupada, identificant les causes que les han provocat al llarg del procés d'aprenentatge.

- CRITERIS D'AVUACIÓ (3)

Identifica i descriu les incidències i dificultats detectades i realitza una reflexió i proposta de millora sobre aquestes adequant-se a les necessitats detectades. És capaç de reconduir les dificultats de manera resolutiva i amb determinació.

- INDICADORS (3):

S'han analitzat i reconegut les causes d'almenys tres dificultats al llarg del procés d'aprenentatge servei.

S'han proposat o s'han resolt activament i de manera eficaç almenys 3 dificultats descrites.

Tal com es descriu a la Guia "Avaluació dels aprenentatges en els projectes d'aprenentatge servei" (Batlle, R., et *ál.* 2015) durant el procés d'avaluació, l'alumnat necessita conèixer quins són els objectius concrets del seu procés d'aprenentatge –annex 4 -, conèixer quina és la intencionalitat i amb quin motiu es realitza l'APS. Això és positiu perquè el mateix alumnat pugui autoavaluar-se i avaluar als companys, afavorint la reflexió individual i col·lectiva i la capacitat crítica.

L'avaluació -formadora- que es duu a terme juntament amb l'alumnat els ajuda a ser conscient i donar sentit a allò que han après, identifica les oportunitats de millora i els involucra i els fa protagonistes del seu procés (Santmartí, N., 2010). La coavaluació forma part d'aquesta avaluació formadora – Annex 4- , on es promou la capacitat d'anàlisi, la interacció entre companys, la interiorització dels criteris d'avaluació, l'oportunitat de millorar i crear serveis que donin resposta a les necessitats del projecte i la construcció compartida del coneixement (Batlle, R. et *ál.*, 2015).

És responsabilitat del docent acompanyar durant tot el procés i oferir feedforward (Santmartí, N., 2010) que guiïn i acompanyin a l'alumne per superar les dificultats, que inclús, ells mateixos hagin trobat. Dins el projecte -i dins l'educació- l'error és en si mateix una oportunitat de millora, i a més d'estar

permès, és benvingut. Com a professors avaluem, no només per qualificar numèricament l'evolució i l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat, sinó que avaluarem, especialment, per corroborar si l'alumnat està assolint les competències i sobre què podem fer per afavorir la millora d'aquestes: ho feim per identificar les possibles dificultats i els progressos, detectar necessitats, i ajustar la tasca docent al nostre grup. Implica un seguiment del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Per avaluar, farem servir els indicadors que ens permetin observar el que està funcionant i el que cal millorar. Dins l'aprenentatge servei, l'autoestima (entesa com l'impacte que té sobre l'alumnat el servei que ofereixen, com a motor per al compromís social) és també un aspecte que cal tenir en compte dins el procés evaluatiu – Annex 6 - (Baltlle, R, et *ál.* 2015).

Dins el de l'avaluació, és necessari donar veu a les entitats i a les persones destinatàries, ja que afavoreixen el procés de millora, i probablement detecten aspectes que resulten difícils d'identificar des del vessant educatiu alumnat-professorat. Així doncs, tenen un paper fonamental dins aquest procés d'avaluació, pel fet que detecten quines competències i en quin nivell d'aprofundiment hi ha set assimilades per part de l'alumnat. Dins el compromís assolit, adquireixen una missió educadora, i, per tant, les entitats i organitzacions han de poder escoliar a l'alumnat. En aquest projecte, cada entitat podrà anant oferint una devolució a cada grup, per a què, conjuntament, puguin reconduir les diferents situacions i millorar en l'aprenentatge i en el servei. Aquest aspecte afavoreix la missió educadora de l'entitat social.

A continuació es presenta una taula que recull els trets més significatius del procés d'avaluació del projecte "Ubuntu" – Annex 7 i 8:

Taula 6.

L'avaluació en les diferents etapes de la proposta educativa d'APS "Ubuntu"

		Com s'avalua?	
Qui avalua?	Alumne	Autoavaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbrica d'autoavaluació • Carpeta d'aprenentatge
		Coavaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbrica de coavaluació. • gravació i muntatge del vídeo.
		Avaluació de l'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> • Diana d'avaluació dels aprenentatges.
	Professorat	Autoavaluació	<ul style="list-style-type: none"> • praxis professional
		Alumnat - avaluació reguladora - avaluació per competències.	<ul style="list-style-type: none"> • Observació directa. • Registres. • feedforward • Heteroavaluació • LMS i eines TIC.
		Avaluació qualificadora	<ul style="list-style-type: none"> • Corubrics
		Avaluació del projecte	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbrica Avaluació del projecte – Annex 8. • Recull d'indicadors de l'autoestima
Entitat social	Avaluació conjunta.	<ul style="list-style-type: none"> • Cloenda. 	
Persones destinatàries i famílies		<ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari elaborat per el propi alumnat tenint en compte les possibles dificultats comunicatives de la població destinatària. 	
Quan s'avalua?	Inici	Espai d'autopresentació a la carpeta d'aprenentatge. D'on parteix l'alumne? quines són les competències de les que parteixen? Entrega de les rúbriques d'avaluació per què disposin de la informació necessària per al procés d'avaluació.	
	Durant	Carpeta d'aprenentatge on es descriu les experiències viscudes i els aprenentatges que es van assolint. Es facilitaran eines i estratègies per que aquest dossier es realitzi en format digital. Espais a l'aula de reflexió.	
	Final	Test d'autoavaluació individual i grupal. Posada en comú sobre els trets més significatius.	

Què s'avalua?	Propostes de millora. Propostes de futur.	
Competències bàsiques transversals	<ul style="list-style-type: none"> ○ Competència social i ciutadana ○ Competència en autonomia i iniciativa personal ○ Competència d'aprendre a aprendre ○ Competències de la matèria 	
Unitats de competència curriculars	UC1016_2. UC1019_2.	

Nota:. Taula d'elaboració pròpia basada en Batlle, (2015). Veure eines en l'annex X.

CONCLUSIONS

Al llarg de la realització d'aquesta proposta educativa d'Aprenentatge Servei, s'ha aprofundit en la importància de la interconnexió dels agents actius de la societat en els seus diferents nivells de competència. La potencialitat i l'impacte que genera la coordinació, el coneixement i interacció d'aquests resulta extraordinària i d'una gran transcendència en aquest tipus de propostes educatives que afavoreixen el teixit participatiu, la responsabilitat cívica i el sentiment de pertinença dins una comunitat social.

Sembla una paradoxa que en un món que es troba més interconnectat i globalitzat que mai, cada vegada, la societat es derivi més individualitzada.

Integrar la tasca d'alumnat, professorat i centre educatiu amb la mateixa realitat de l'entorn contribueix a unir, interrelacionar i a apel·lar a les responsabilitats dels nivells micro, meso i macro d'aquest ecosistema tan necessari per crear les comunitats que necessitem en el s. XXI.

Aquest compromís i labor conjunta ens ajuda a créixer i a prendre consciència com a societat, identificant les nostres debilitats i amenaces però també les nostres oportunitats i fortaleces. Ens empodera i ens fa forts.

L'educació no pot oblidar el seu entorn, i el seu entorn no pot oblidar la importància de l'educació i la seva corresponsabilitat.

Aquest projecte neix d'una realitat que clama atenció i aspira poder unir, reforçar i ampliar el teixit educatiu, participatiu i social dins aquest territori insular tan delimitat. Els docents tenim la possibilitat i responsabilitat de cercar i incidir en allò que és realment significatiu. A través d'aquesta proposta, on l'alumnat ofereix un servei transformador dins els centres residencials de gent gran, es planteja una metodologia que cerca una educació de qualitat per acompanyar als futurs professionals d'aquest sector tan humà com és l'assistència socio sanitària.

Crear oportunitats i aprofitar totes les possibilitats educatives és una exigència. L'educació de qualitat és responsabilitat de tots i de totes. Aquells que ara estan aprenent tenen i tindran molt que ensenyar.

BIBLIOGRAFIA

- Ballvé, M. (2018). La Reflexió: eix clau de l'aprenentatge servei. Centre Promotor d'aprenentatge servei. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/guies/aps_reflexio.pdf
- Barceló, T. (2012). Les actituds bàsiques rogerianes en l'entrevista de relació d'ajuda. *Miscelánea Comillas*, 70 (136), 123-160. <https://jesuitas.lat/uploads/las-actitudes-basica-rogerianas-en-entrevista-de-relacion-de-ayuda/TOMEU%20BARCEL%20-%2020012%20-%20ACTITUDES%20BSICAS%20ROGERIANAS%20EN%20LA%20ENTREVISTA%20DE%20RELACION%20DE%20AYUDA.pdf>
- Barenys, M. P. (1992). Las residencias de ancianos y su significado sociológico. *Papers: revista de sociologia*, 121-135.
- Batlle, R. (2010). Organizaciones sociales y aprendizaje-servicio. *Revista Científica Tzhoecoén*, 81.
- Batlle, R., Carmona, A., Fabró, J., Farrés, P., Ibáñez, J., Marcé, J. A. & Sabater, D. (2015). Avaluació dels aprenentatges en els projectes d'aprenentatge servei. Fundació Jaume Bofill. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/guies/aps_avaluacio_aprenentatge-amb-annex.pdf
- Brown, A.S. (1996). *The social processes of aging and old age*. New Jersey: Prentice Hall.
- CAST (2011). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.0*. Wakefield, MA: Author. Traducción al español version 2.0. (2013), modificado según la versión 2018 de las Pautas publicadas por CAST.
- Cedena, B. (2020). Conoces el Aprendizaje-Servicio. Guía Básica para Organizaciones, 16-17.

- Centre promotor d'aprenentatge servei. (2022). *Definició*. Consultat el 29 de marzo de 2022. Recuperar de: <https://aprenentatgeservei.cat/que-es-laps/#definicio>
- Coll, M., & Calafell, M. M. (2018). Aprenentatge servei del CEIP Ponent. Anuari de l'educació de les Illes Balears.
- Consejo Económico y Social España (2021). *Informe 03/2020 El Sistema de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las Personas en Situación de Dependencia*. Madrid: Creative XML, S.L.
- Covey, S., (2015). *Los siete hábitos de la gente altamente efectiva (Prácticos siglo XXI)*. Barcelona: Paidós.
- Extramiana, A. M., Iriarte, M. L., Uria, M.S., Giménez, M.E., Palomar, S., Quilis, M.J., Roca, E., Rodes, M.J., Simó, R., Díez, P., Gonzalez, C., Rodriguez, J., Aranque, D., Caballe, J., Campreciós, M., Rovira, M.T., & Vidal, A. (2014). Guia per l'assessorament de Projectes d'Aprenentatge Servei. Programa ARCE-Projecte Dos Mares. Recuperat de: https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/quaderns_aps/Guia-per-l'assessorament-de-projecte-dAPS-Programa-ARCE-Projecte-Dos-Mares.pdf
- García, M. (2014). Desarrollo humano y el enfoque centrado en la persona. *Boletín Científico de la Escuela Superior Atotonilco de Tula*, 1(2).
- Hopkins, B. (2017). *Pràctiques restauratives a l'aula. L'enfocament restauratiu en el teu dia a dia*. Palma: Institut per a la Covivència i l'èxit escolar.
- Horgas A.L., Wahl, H.W. & Baltes, M.M. (1996). Dependency in Late Life. En L.L. Carstensen, B.A. Edelstein y L. Dornbrand (Eds.), *The practical handbook of clinical gerontology*.
- International Commission on the Futures of Education (2022). *Reimagining our futures together: a new social contract for education; executive summary*.
- J. Puig, X. Martín, L. Rubio, J. Palos, M. Gijón, M. de la Cerda, M. Graell.

- Jefatura del Estado (2006, 15 de diciembre). *Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las personas en situación de dependencia* BOE-A-2006-21990. <https://www.boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-21990-consolidado.pdf>
- Mañós, Q. (2003). Violència i gent gran. Maltractament: Algunes reflexions per al debat. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 23, 87-96.
- Martinez, J. & Regorero, J. (2021). El entorno y la Innovación Educativa. *REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio En Educación*, 19 (4). Recuperat de: <https://doi.org/10.15366/reice2021.19.4.004>
- Martín-García, X., Bär-Kwast, B., Gijón-Casares, M., Puig-Rovira, J. M., & Rubio-Serrano, L. (2021). El mapa de los valores del aprendizaje-servicio. *ALTERIDAD. Revista de Educación*, 16(1), 12-22.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. (2012, 27 de febrero). *Orden ECD/340/2012, de 15 de febrero, por la que se establece el currículo del ciclo formativo de Grado Medio correspondiente al título de Técnico en Atención a Personas en Situación de Dependencia*. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2011-19542
- Ministerio de Educación. (2011, 15 de diciembre). *Real Decreto 1593/2011, de 4 de noviembre, por el que se establece el Título de Técnico en Atención a Personas en Situación de Dependencia y se fijan sus enseñanzas mínimas*. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2012-2755
- Ministerio de Política Territorial y Función Pública (2019). *Estrategia Nacional Frente al reto Demográfico*. https://www.mptfp.gob.es/dam/es/portal/reto_demografico/Estrategia_Nacional/directrices_generales_estrategia.pdf.pdf
- Palos, J. & Puig, J.M. (2015). *11 idees per fer ApS*. Barcelona: Graó.

- Palos, J. (2011). Aprenentatge servei. Aprendre de forma competencial i amb responsabilitat social. *Temps d'Educació*, 41, p. 25-40.
- Palos, J. (2011). Aprenentatge servei. Aprendre de forma competencial i amb responsabilitat social. *Temps d'Educació*, 41, p. 25-40.
- Pastor, C. A., Sánchez, J. M., & Zubillaga, A. (2014). Diseño Universal para el aprendizaje (DUA). Recuperat de: https://www.educadua.es/doc/dua/dua_pautas_intro_cv.pdf
- Piqué, S., Payà, M. & Obiols, N., (2013). Ser, conèixer i saber fer: les competències dels formadors i formadores des de la modalitat de les aules obertes a la professionalització (AOP). [En línia] REIRE, *Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 6 (1), 10-33. <http://www.ub.edu/ice/reire.htm>
- Puig, J. M., Batlle, R., & Bosch, C. (2006). *Aprenentatge Servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona. Octaedro, 2006.
- Puig, J., Martín, X., Rubio, L., Palos, J., Gijón, M., de la Cerda, M., & Grael, M. Rúbrica per l'autoavaluació i la millora dels projectes d'APS. https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/guies/aps_autoevaluacio_cat_mini_IMPA4.pdf
- Pujolàs, P. & Lago, J.R. (Coord.) (2011). El programa CA/AC (Cooperar per aprendre/aprendre a cooperar) per ensenyar a aprendre en equip. Implementació de l'aprenentatge cooperatiu al aula. Universitat de Vic.
- Roger C., (1997). *Psicoterapia centrada en el cliente*. Buenos Aires: Paidós.
- Sanmartí, N. (2010). Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències.
- Sanmartí, N. (2010). Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències. Generalitat de Catalunya

Swartz, R. J., Reagan, R., Costa, A. L., Beyer, B. K., & Kallick, B. (2014). *El aprendizaje basado en el pensamiento*. Madrid: Ediciones SM España.

Termcat (2022). *Bones pràctiques*. Consultat el 1 d'abril de 2022.
https://www.termcat.cat/ca/cercaterm/bones%20pr%C3%A0ctiques?type=basic&thematic_area=&language=

ANNEXES

Annex 1. Principis i pautes del Disseny Universal per l'aprenentatge.

DISEÑO UNIVERSAL PARA EL APRENDIZAJE. Principios y pautas. CAST.2018. Traducción EDUCADUA (educadua.es)			
	Proporcionar múltiples formas de implicación	Proporcionar múltiples formas de representación	Proporcionar múltiples formas de acción y expresión
Pautas	Proporcionar opciones para captar el interés (7)	Proporcionar opciones para la percepción (1)	Proporcionar opciones para la interacción física (4)
Puntos de verificación	Optimizar la elección individual y la autonomía (7.1)	Ofrecer opciones para la modificación y personalización en la presentación de la información (1.1)	Variar los métodos para la respuesta y la navegación (4.1)
	Optimizar la relevancia, el valor y la autenticidad (7.2)	Ofrecer alternativas para la información auditiva (1.2)	Optimizar el acceso a las herramientas y los productos y tecnologías de apoyo (4.2)
	Minimizar la sensación de inseguridad y las distracciones (7.3)	Ofrecer alternativas para la información visual (1.3)	
Pautas	Proporcionar opciones para mantener el esfuerzo y la persistencia (8)	Proporcionar opciones para el lenguaje, las expresiones matemáticas y los símbolos (2)	Proporcionar opciones para la expresión y comunicación (5)
Puntos de verificación	Resaltar la relevancia de las metas y los objetivos (8.1)	Clarificar el vocabulario y los símbolos (2.1)	Utilizar múltiples medios de comunicación (5.1)
	Variar los niveles de exigencia y los recursos para optimizar los desafíos (8.2)	Clarificar la sintaxis y la estructura (2.2)	Usar múltiples herramientas para la construcción y la composición (5.2)
	Fomentar la colaboración y la comunidad (8.3)	Facilitar la decodificación de textos, notaciones matemáticas y símbolos (2.3)	Definir competencias con niveles de apoyo graduados para la práctica y ejecución (5.3)
	Utilizar el feedback orientado hacia la maestría en una tarea (8.4)	Promover la comprensión entre diferentes idiomas (2.4)	
		Ilustrar las ideas principales a través de múltiples medios (2.5)	
Pautas	Proporcionar opciones para la autorregulación (9)	Proporcionar opciones para la comprensión (3)	Proporcionar opciones para las funciones ejecutivas (6)
Puntos de verificación	Promover expectativas y creencias que optimizan la motivación (9.1)	Activar los conocimientos previos (3.1)	Guiar el establecimiento de metas (6.1)
	Facilitar estrategias y habilidades personales para afrontar los problemas de la vida cotidiana (9.2)	Destacar patrones, características fundamentales, ideas principales y relaciones entre ellos (3.2)	Apoyar la planificación y el desarrollo de estrategias (6.2)
	Desarrollar la autoevaluación y la reflexión (9.3)	Guiar el procesamiento de la información, la visualización y la manipulación (3.3)	Facilitar la gestión de información y de recursos (6.3)
		Maximizar la memoria, la transferencia y la generalización (3.4)	Aumentar la capacidad para hacer un seguimiento de los avances (6.4)
Objetivos	Estudiante motivado y decidido	Aprendiz capaz de identificar los recursos adecuados	Estudiante orientado a cumplir metas

Annex 2. Exemple de carpeta d'aprenentatge i reflexió basada en Ballvé, M. (2018).

Data :	
Quines experiències has viscut avui?	
Què és el que més t'ha cridat l'atenció?	
Que ha sortit bé?	
Què és el que més t'ha costat?	
Quines expectatives tenies?	
Ha sortit com t'esperaves? Per què?	
Que creus que mostra aquest treball de tu?	
Si ho tornessis a fer, què canviaries?	
Què creus que has après?	
Creus que podràs aplicar aquests nous aprenentatges a situacions futures?	

Annex 3. Model per dissenyar i avaluar un cercle de diàleg. (Hopkins, B.2017)

RONDA D'ENTRADA Em dic _____ i el tipus de música que més m'agrada escoltar és _____
MESCLADOR
ACTIVITAT PRINCIPAL: <ul style="list-style-type: none">
- TEMA:
- METODOLOGIA:
- REFLEXIÓ:
ACTIVITAT ENERGITZANT O JOC COOPERATIU (si cal i hi ha temps)
RONDA DE TANCAMENT:

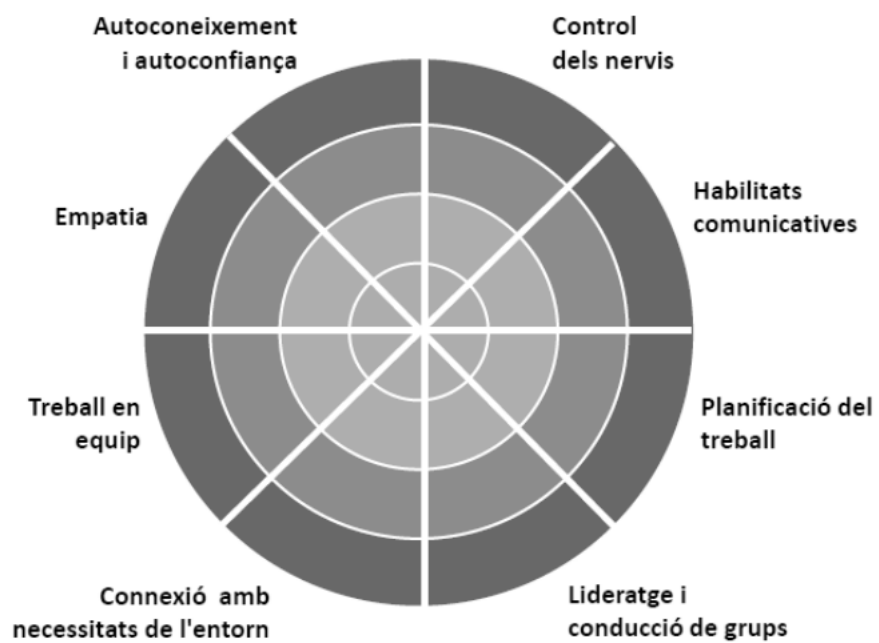

Annex 4. Rúbrica de d'autoavaluació. (Batlle, R., et ál. 2015)

Sensació general	No s'implica gaire -o gens- amb el projecte. "Passa".	S'implica i treballa amb correcció.	S'hi fica de ple i busca fer-ho el millor possible
Participació - Implicació	Molt just o deficient (0 a 5) No participa mai o gairebé mai a classe. No s'ofereix mai de voluntari. No respon a les preguntes, ho fa sense interès o no guarda relació.	De justet a bé (6, 7, 8) Contribueix a la classe. Respon positivament i adequadament. No sol iniciar discussions ni formular preguntes, però hi participa quan es dóna l'ocasió.	Molt bé o excel·lent (9, 10) Sempre contribueix a classe: formula preguntes, inicia discussions, discrepa o matisa. Les seves aportacions són interessants i enriqueixen la reflexió global. Llença iniciatives. Sense que se li demani, agraeix els feedbacks dels tallers, respon els e-mails, etc
Atenció - Concentració	Està constantment distret o té una gran tendència a fer-ho. No recorda el que s'ha fet anteriorment.	Normalment està atent i segueix el fil. Potser de tant en tant es distreu, però rectifica si se l'avisava. Recorda el que s'ha fet anteriorment.	No es distreu gairebé mai. Lliga i correlaciona els continguts de sessions anteriors.
Orientació a la qualitat	Mai presenta els treballs, exercicis o compromisos en el temps establert. Treballs escrits poc extensos, poc curosos, amb faltes, sense rigor, fets de qualsevol manera. No dóna feedback als seus companys.	Presenta els treballs, exercicis o compromisos amb el temps establert o bé es despista en una ocasió i es disculpa. Treballs escrits correctes, extensió adequada, tot i que potser no són treballs brillants.	Sol donar un feedback útil als seus companys. Presenta els treballs, exercicis o compromisos amb el temps establert. Treballs escrits cuidats, extensos, sense palla, sense faltes, brillants, per "mostrar d'exemple". Dóna sempre un feedback molt útil als seus companys.

Variable de millora: El progrés assolit al llarg de l'assignatura pot millorar la nota atorgada, sigui quin sigui el nivell final.

Annex 5. Diana d'avaluació global dels aprenentatges assolits. (Batlle, R., et *ál.* 2015)

Annex 6. Eina concreta per avaluar l'autoestima a l'APS (Batlle, R., et ál. 2015).

Patró inicial - Patró final Nom alumne	Gens	Poc	Bastant	Molt
En relació a si mateix:				
Actitud de confiança en si mateix.				
Actua amb seguretat.				
Se sent capaç i responsable del que fa.				
És capaç d'autoregular els seus impulsos.				
En relació als altres:				
Actitud oberta i flexible.				
Actitud de valoració dels altres, accepta com són.				
Autonomia en la presa de decisions.				
Pren la iniciativa en el contacte social.				
És buscat pels altres perquè resulta atractiu.				
Comunicació amb els altres clara i directa.				
Actitud que connecta amb les necessitats dels altres.				
Davant les tasques i obligacions:				
Interès pel servei que ha de fer.				
Optimista en relació amb les seves possibilitats.				
Esforç i constància malgrat les dificultats.				
Davant els problemes es preocupa per trobar solucions.				
Percep l'èxit com el resultat de les seves habilitats i esforços.				
Reconeix i esmena els seus errors.				
Assumeix positivament una tasca nova.				

Annex 7 . Quadre d'avaluació Palos, J. i Puig, J.M. (2015) cit. en Batlle, R., et ál., 2015)

<p>Qui avalua <i>Alumne, professorat entitat social, persones destinatàries</i></p>	<p>En els projectes d'aprenentatge servei, els aprenentatges assolits per l'alumnat els poden observar i avaluar múltiples actors, a diferència de l'educació tradicional, en què només el professorat avalua l'alumne.</p>
<p>Quan s'avalua <i>En iniciar el projecte, durant el projecte, en finalitzar el projecte</i></p>	<p>Cal començar compartint amb l'alumnat els objectius del projecte, les competències que es posaran en joc i la manera en què aquestes s'avaluaran. Durant el projecte, cal recollir informació per reconduir o optimitzar l'actuació. Al final del projecte, és necessari obtenir una visió de conjunt, que permeti veure els resultats, prendre decisions i projectar accions futures.</p>
<p>Què s'avalua <i>Competència social i ciutadana, competència en autonomia i iniciativa personal, competència d'aprendre a aprendre, competències pròpies de la matèria</i></p>	<p>Els projectes d'aprenentatge servei permeten treballar de manera especial les competències bàsiques transversals, que no s'acullen a cap assignatura en concret: social i ciutadana, autonomia i iniciativa, aprendre a aprendre. Però també l'aprenentatge servei permet aplicar en contextos reals competències de la matèria específica en què s'insereix el projecte, i val la pena aprofitar-ho: matemàtica, lingüística, tractament de la informació, artística i cultural, coneixement i interacció amb el món físic...</p>
<p>Com s'avalua <i>Observació i autoobservació</i></p>	<p>Atès que l'avaluació en l'aprenentatge servei s'enfoca a les competències, els instruments principals seran l'observació (del professorat, de l'entitat social, de les persones participants...) i l'autoobservació dels alumnes durant les tasques que exigeix l'aprenentatge servei.</p>

Annex 8 Rubrica per l'autoavaluació i millora dels projectes d'APS.

		I		II		III		IV	
Necessitats		Ignorades. Les necessitats no estan programades i tampoc no hi ha previstes activitats per detectar-les o definir-les, encara que és probable que siguin presents en el projecte.		Presentades. Els educadors i/o entitats socials declaren les necessitats sobre les quals dur a terme el servei sense consultar-ho als participants		Decidides. Els participants, sovint juntament amb els educadors, decideixen les necessitats sobre les quals volen actuar, analitzant diferents problemes i triant-ne un.		Descobertes. Els participants descobreixen les necessitats en fer un projecte col·lectiu de recerca que duen a terme un treball de comprensió crítica de la realitat.	
Servei		Simple. Servei de curta durada compost per tasques senzilles; la realització de les quals comporta una exigència i implicació limitades.		Continuat. Servei de durada prolongada compost per tasques repetitives i/o fàcils d'aprendre, la realització de les quals comporta una exigència i implicació moderades.		Complex. Servei de durada prolongada que permet adquirir experiència i destresa en la realització de tasques de complexitat notable, la realització de les quals comporta una exigència i implicació elevades.		Creatiu. Servei de durada variable compost per tasques complexes que els mateixos participants han de dissenyar per resoldre un problema que exigeix creativitat, cosa que comporta una exigència i implicació encara més grans.	
Sentit del servei		Tangencial. Servei que no parteix d'una necessitat detectada i del qual els participants no perceben la possible dimensió social.		Necessari. Servei que dona resposta a una necessitat de la comunitat, tot i que els participants no sempre coneixen la dimensió social.		Cívica. Servei que dona resposta a una necessitat de la comunitat i els participants en són conscients de la dimensió social.		Transformador. Els participants donen resposta a una necessitat i en són conscients de la dimensió social, però a més perceben els límits de qualsevol servei que no consideri l'acció política.	
Aprentatge		Espontani. Els aprenentatges no estan programats ni tampoc hi ha activitats pensades per facilitar-los; s'adquireixen d'una manera informal durant el servei.		Planificat. Els aprenentatges es programen d'acord amb el currículum o projecte educatiu i es dissenyen activitats per adquirir-los, sense preveure necessàriament la relació que té amb el servei.		Útil. Els aprenentatges planificats i les activitats formatives tenen una relació estreta amb el servei. La seva adquisició afavoreix una qualitat millor de la intervenció.		Innovador. Els aprenentatges s'adquireixen a partir d'una activitat investigadora, estan relacionats amb el currículum o projecte educatiu i es vinculen directament amb el servei a la comunitat.	
Participació		Passiva. Els participants es limiten a fer les activitats que s'han programat prèviament sense poder introduir modificacions a la proposta inicial.		Activa. Els participants ian aportacions puntuals requerides pels educadors en diferents moments del procés.		Col·laborativa. Els participants compareixen amo els educadors la responsabilitat en el disseny i desenvolupament del conjunt de l'activitat.		Lliure. Els participants es converteixen en promotors i responsables del projecte de manera que intervien en totes les fases, decidint sobre els diferents aspectes rellevants.	
Treball en grup		Indeterminat. Processos espontanis d'ajuda entre participants que duen a terme una activitat individual de servei.		Col·laboratiu. Processos basats en la contribució dels participants en un projecte col·lectiu que requereix unir tasques autònomes i independents.		Cooperatiu. Procés de treball interdependent entre participants en un projecte col·lectiu que requereix articular aportacions complementàries per assolir un objectiu comú.		Expansiu. El treball col·lectiu va més enllà del grup inicial de participants i incorpora de manera activa altres agents externs, cosa que crea xarxes d'acció comunitària.	
Reflexió		Difusa. L'activitat reflexiva no està prevista, ni es proposen tasques per impulsar-la, encara que d'una manera natural es pot pensar en l'experiència pròpia i debatre-la.		Puntual. La reflexió està programada i té previstes tasques per facilitar-la, encara que ocupa tan sols un temps limitat i separat del curs de les activitats del projecte.		Continuada. A més de tenir moments i tasques de reflexió, els participants duen a terme exercicis reflexius durant la realització de tot el projecte.		Productiva. La reflexió, a més de prevista i continuada, implica els participants en una activitat de síntesi o de creació que produeix una aportació nova a la comunitat.	
Reconeixement		Casual. No hi ha activitats de reconeixement previstes, encara que de manera espontània els diferents agents que hi intervien poden agrair i valorar la tasca feta pels protagonistes.		Intencionat. Els educadors organitzen activitats destinades a reforçar positivament el treball dels participants i/o celebrar la finalització del servei.		Recíproc. Els beneficiaris del servei i/o les entitats socials, sovint en col·laboració amb els educadors, duen a terme iniciatives per expressar la seva gratitud i celebrar l'èxit del servei.		Públic. El reconeixement als participants adquireix una dimensió pública, bé perquè l'activitat es dona a conèixer a la ciutadania, o bé perquè l'Administració l'agraeix i la difon pel valor cívic que té.	
Avaluació		Informal. No hi ha un pla d'avaluació establert, encara que els educadors de manera espontània i puntual poden avaluar els participants i comunicar-los la seva valoració.		Intuitiva. Per avaluar, els educadors es limiten a constatar, sense criteris ni indicadors definits, l'assoliment de certs objectius generals d'aprenentatge, que es poden acreditar.		Competencial. Els educadors apliquen un pla d'avaluació que defineix objectius, criteris, indicadors i metodologies per millorar el desenvolupament competencial dels participants i per acreditar-los.		Conjunta. Els participants, juntament amb els educadors, intervien de manera activa en diferents moments del procés de preparació i aplicació d'un pla d'avaluació competencial.	
Partenariat		Unilateral. En el projecte participa una sola organització, normalment educativa, bé perquè s'accedeix directament a l'espai de servei, o bé perquè el receptor forma part de l'organització que l'impulsa.		Dirigit. En el projecte participen almenys dues organitzacions: l'educativa, que el planifica i el porta a terme, i l'entitat social, que es limita a oferir l'espai de servei.		Pactat. Almenys dues organitzacions —l'una educativa i l'altra social— acorden conjuntament les condicions d'aplicació d'un projecte d'aprenentatge servei dissenyat exclusivament per una de les dues.		Construït. Les organitzacions implicades en el projecte el dissenyen i l'apliquen conjuntament des de l'inici fins al final del procés.	
Consolidació en centres		Incipient. L'aprenentatge servei es coneix a causa d'un projecte que ja porta a terme algun educador/a o a causa de la presentació d'una experiència d'un altre centre.		Acceptada. Els projectes d'aprenentatge servei d'iniciativa personal tenen el reconeixement de l'equip directiu del centre i el suport de part del professorat.		Integrada. L'aprenentatge servei és present en més d'un nivell educatiu, es vincula al currículum de diferents matèries, té implicacions en la metodologia i en l'organització del centre.		Identitària. L'aprenentatge servei forma part de la cultura del centre, consta en el seu projecte educatiu i el centre el presenta com un tret de la seva identitat.	
Consolidació en entitats		Incipient. L'aprenentatge servei es coneix perquè ja es participa en una experiència puntual o a causa de la presentació del projecte d'una altra entitat.		Acceptada. Els projectes d'aprenentatge servei tenen el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat, que accepten la funció educadora de l'organització.		Integrada. L'aprenentatge servei és present en el programa d'activitats de l'entitat, que disposa de l'estructura del personal necessari per garantir-ne la implementació.		Identitària. L'aprenentatge servei forma part de l'ideari de l'entitat, que el presenta com un tret de la seva identitat i el dota amb els recursos necessaris per garantir-ne la implementació.	
BÀSIC									
PEDAGÒGIC									
ORGANITZATIU									